

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ

КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Біла Церква-2023

Рекомендовано до друку рішенням засідання кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (*протокол №1 від 10.01.2023 року*)

Автор-розробник:

Юденкова Олена Петрівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат педагогічних наук

Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки : електронний навчальний курс/Олена Юденкова. Біла Церква: БІНПО, 2023 р. 67 с.

**Вічним законом хай буде:
вчити і вчитися всьому
через приклади,
настанови й застосування
на практиці.**

**Ян Амос Коменський,
Чехія, XVII ст.**

ПЕРЕДМОВА

Національна стратегія розвитку освіти в Україні передбачає інтегрування у європейський освітній простір, на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації змісту цілям сталого розвитку. Зміни стосуються створення нових освітніх стандартів з конкретних професій на компетентнісній основі. Цілеспрямоване набуття здобувачами знань, умінь і навичок, їх трансформація в компетентності сприяє майбутньому професійному розвитку, здатності швидко реагувати на запити часу. Компетентності покладені в основу кваліфікації випускника ЗП(ПТ)О і за Національною рамкою кваліфікацій є головним навчальним результатом. Компетентнісний підхід має пронизувати всі аспекти професійної підготовки:

ціле-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, результативний компоненти. У зв'язку з цим, потребує подальшого системного формування дидактична компетентність майстра виробничого навчання ЗП(ПТ)О, що забезпечується його компетенціями (наявністю знання і досвіду у своїй професійній галузі (виробничій сфері діяльності), поінформованістю щодо кола питань викладання і навчання практичним навичкам, рівнем професіоналізму, знанням способів і прийомів, ефективним застосуванням знань і вмінь, креативністю, здатністю діяти з урахуванням обмежень та інструкцій, наявністю якостей для рішення завдань. Задля забезпечення реалізації компетентнісного підходу до планування та організації професійно-практичної підготовки є нагальна потреба в подальшому розвитку методичної компетентності майстрів виробничого навчання.

Електронний навчальний курс (ЕНК) «Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки» є складником змістового модуля № 3 «Дидактика професійної освіти». Мета ЕНК полягає у підвищенні рівня методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти при плануванні та організації професійно-практичної підготовки

ЕНК «Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки» розрахований на викладання для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації: майстри виробничого навчання закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, та заочної форм навчання.

Бюджет навчального часу становить 8 годин, із яких: лекції (2 год.), семінарське заняття (6 год.).

ЗМІСТ

	<u>АНОТАЦІЯ</u>	6
1.	<u>ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....</u>	12
2.	<u>ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....</u>	16
3.	<u>ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....</u>	20
4.	<u>ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ.....</u>	23
5.	<u>ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.....</u>	39
6.	<u>ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....</u>	64

АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Актуальність і якість П(ПТ)О залежить від її здатності реагувати на вимоги, що змінюються!

European Commission оголосила 2023 рік Європейським Роком умінь та навичок (European Year of Skills) – має на меті сприяння подальшому розвитку інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, у тому числі кваліфікацій, наданих за межами ЄС.

Наслідки впливу розвитку «Індустрії 4.0», тривалі соціально-економічна криза та воєнно-політичний конфлікт, агресивна війна з боку російської федерації на територіях України зумовлюють термінове реформування підготовки кваліфікованих робітників - людського капіталу для промислових підприємств та сфери обслуговування. Процеси формування, відтворення та реалізації людського потенціалу, підвищення його конкурентоспроможності обумовлені також посиленням євроінтеграційного розвитку України.

У всіх галузях науки і технологій сьогодні спостерігається прискорення розвитку та відповідно до цього зростання кількості відкриттів, що спонукає до використання в житті, побуті, бізнесі та навчанні безлічі факторів: технологічні можливості для аналізу великих масивів даних, зростання обчислювальних потужностей та швидкості обробки інформації, удосконалення штучного інтелекту та інтеграції реального та віртуального світів, коли люди та пристрої виступають як рівні сторони спілкування (Інтернет речі). Сучасні ІКТ-системи забезпечують глобальний обмін знаннями в реальному часі, швидке впровадження нових технологій у бізнес і виробництво, а також безпосередньо в освіту.

У майбутнє десятиліття технології кардинально та незворотно змінять не тільки наш світ, а й спонукатимуть до трансформації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), що

передбачає створення гнучкої й адаптивної системи планування та забезпечення професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, має відповідати запитам як цифрової економіки так і викликам шостого технологічного укладу, в основі якого лежить поєднання «біо, нано, інфо, когно», забезпечувати максимально повне використання потенціалу цифрових технологій.

Основними чинниками впливу розвитку «Індустрії 4.0» на людський капітал промислового підприємства є такі: упровадження кіберфізичних систем у виробництво та його автоматизація; комп'ютеризація робочих місць; упровадження і розвиток авангардних смарттехнологій та інформаційних систем; швидка адаптивність до потреб споживачів; поява нових ризиків для здоров'я персоналу. Також підприємство має швидко реагувати на потреби ринку та екологічної ситуації розвитку «Індустрії 4.0» на всі елементи людського капіталу промислових підприємств, можливих наслідків для системи освіти, зайнятості у промисловості та ринку праці.

Виходячи із когнітивного спрямування технологічного укладу, і відповідно запитів до освіти, існує реальна потреба оновлення змісту професійно-практичної підготовки і формування нових інтеграційних методик навчання майбутніх кваліфікованих робітників відповідно до умов нового технологічного середовища та оновленої в державі нормативно-правової бази з питань професійної освіти.

**ЗМІНИ В
ЗАКОНОДАВТСВІ
УКРАЇНИ В УМОВАХ
ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ,
ЩО АКТУАЛІЗУЮТЬ
НОВІ ВИКЛИКИ ДО
ЗП(ПТ)О:**

Внесені зміни до Закону України «Про професійну(професійно-технічну) освіту»:

- ✓ Повторне безоплатне навчання в ЗП(ПТ)О;
- ✓ Можливість здобуття часткових кваліфікацій;
- ✓ Отримання професійної освіти незалежно від місця реєстрації;
- ✓ Звільнення здобувачів освіти та педагогічних працівників ЗП(ПТ)О від мобілізації

У зв'язку з війною та стресом учні ЗП(ПТ)О почали гірше зосереджуватися, їхня здатність засвоювати професійно-спрямовану інформацію зменшилася. Саме тому мають своєчасно вноситися зміни у наповнення уроків професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, додаватися нові, обов'язкові, елементи: встановлення емоційного зв'язку з учнями (запитати - який у них настрій, застосовувати дихальні вправи); обговорення планів, мрій про майбутнє задля важливого позитивного підкріплення; приділення уваги здоров'язбережувальній, громадянській, соціально-культурній компетентностям, здатності до навчання впродовж життя; приділення більше уваги повторенню пройденого матеріалу, застосуванню інтерактивних методів навчання задля підвищення мотивації в учнів; спільному підведенню підсумків навчальної діяльності, створення «історії успіху для учнів».

У рамках змістовного модулю підвищення кваліфікації «Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки» пропонуємо зосередити увагу саме на питанні підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання у зв'язку зі складністю реалізації ефективної професійно-практичної підготовки, самореалізації та особистісного розвитку майбутніх кваліфікованих робітників, побудови випускниками ЗП(ПТ)О професійної кар'єри.

Вивчення нормативно правових актів, що регламентують професійно-педагогічну діяльність майстрів, а також робіт в умовах особливого правового режиму воєнного стану щодо організації та методики виробничого навчання, удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників демонструє багатоаспектність проблем на організаційному, економічному, педагогічному та психологічному рівнях. При цьому можна констатувати, що більшість з них на практиці може вирішуватися в рамках методичної діяльності майстра ЗП(ПТ)О, через якісне підвищення кваліфікації.

У рамках опанування змістовного модулю майстри виробничого навчання мають опанувати способами удосконалення процесу підготовки майбутніх кваліфікованих робітників через:

- забезпечення приведення до відповідності освітніх програм, рівня якості підготовки здобувачів професійної освіти вимогам роботодавців та потребам особистості;
- запровадження на постійній основі аналізу та моніторингу потреб ринку праці, трансферу технологій у виробництво та їх ефективне впровадження в підготовку кваліфікованих робітників;
- адаптації освітніх програм і строків навчання до потреб здобувачів освіти з урахуванням реалізації права на освіту впродовж життя.

Основна мета професійної діяльності - організація та здійснення професійно-практичної підготовки (виробничого навчання та виробничої практики).

Нормативно-правове забезпечення діяльності майстра виробничого-навчання базується на окремих положеннях Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», посадовій інструкції, «Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

Завдання майстра виробничого навчання визначені Професійним стандартом «Майстра виробничого навчання» (далі - Стандарт) затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 20.06.2020 № 1181.

ВАЖЛИВО ЗНАТИ!

ЗМІНА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

15 червня 2022 року Президент підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» від 01.04.2022 № 2179-IX (далі — **Закон № 2179**).

Закон № 2179 інтегрує поняття **«часткових кваліфікацій»** у КЗпП:

- ✓ наводить визначення **часткової кваліфікації** (ст. 4-1 КЗпП);
- ✓ надає можливість встановлювати у трудовому договорі умови до виконання робіт, які **вимагають професійної та/або часткової професійної кваліфікації**, а також умови до виконання робіт, які **не потребують наявності у особи професійної або часткової професійної кваліфікації** (ст. 21 КЗпП).

Закон № 2179 визначає **пріоритет професійних стандартів** над кваліфікаційними характеристиками

Україна як ніколи має зосередити свої зусилля на акумуляції власного людського потенціалу і ефективного використання його як базового ресурсу розвитку, а заклади П(ПТ)О мають створити належні організаційно-педагогічні умови для запровадження ефективних механізмів забезпечення проходження здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти виробничого навчання, виробничої практики відповідно до вимог професійних компетентностей, професійних стандартів.

Нові пріоритети в професійній діяльності майстра виробничого навчання ЗП(ПТ)О повинні формувати у нього широкі та глибокі знання, розуміння професійної сфери в цілому, специфіки особистісного росту та розвитку, здатність управляти цим розвитком засобом освіти та навчання. Педагогічний працівник, працюючи у багатомірному контексті, мусить розуміти взаємозв'язки між освітою, ринком праці та суспільством, щоб мати ефективну можливість сприяння учням в їх розвитку в цілому та під час кризового стану зокрема.

Таким чином, враховуючи загальнодержавне значення означеної проблеми, пропонуємо майстрам виробничого навчання ЗП(ПТ)О електронний навчальний курс (ЕНК) «Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки».

Реалізація завдань для досягнення результатів ЕНК здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних матеріалів семінарських занять, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір

ЕНК розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною). Матеріали ЗМ можуть бути опановані в off-line і on-line режимах.

Бюджет навчального часу становить 8 годин, з яких: лекція (2 год.), семінарські заняття (6 год.).

1. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Пояснювальна записка. Недостатня кількість кваліфікованих кадрів та відповідних у них сучасних навичок до роботи на високотехнологічних виробництвах, відтік людського капіталу на зовнішні ринки праці та мобілізація великої кількості працівників до Сил Оборони України, внутрішнє переміщення великої кількості громадян з районів активних бойових дій до більш безпечних є однією з проблем та реалій вітчизняної економіки. У зв'язку з цим, система професійної освіти та професійного навчання вимагає термінового реформування. У зв'язку з цим зростає пошук шляхів та методів підготовки конкурентоздатних фахівців. Реформування професійної освіти в Україні передбачає масштабне «перезавантаження» системи, яке супроводжуватиметься не лише модернізацією інфраструктури, а й зміною стандартів освіти та навчання педагогів.

30 березня 2021 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти», на виконання створено Раду з питань розвитку професійно-технічної освіти як консультативно-дорадчого органу при Президентові.

9 грудня 2021 року Уряд затвердив концепцію Державної цільової соціальної програми розвитку на 2022-2027 роки, яка передбачає реалізацію реформи децентралізації, осучаснення змісту та якості освіти, розвиток партнерства, а також популяризацію професійної освіти.

Для виконання поставлених завдань перед ЗП(ПТ)О необхідно оновлювати зміст і методики навчання, які сьогодні не відповідають ні вимогам роботодавців ні користувачам освітніх послуг – здобувачам освіти.

Найбільш актуальні проблеми професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників, причини їх виникнення та пропозиції щодо їхнього усунення пропонується розв'язати через сучасні методичні механізми планування професійно-практичної підготовки.

Актуальність електронного курсу «Компетентнісний підхід до планування та організації професійно-практичної підготовки» обумовлюється подальшим розвитком теорії та практики навчання, практичною значущістю галузей педагогічної науки – дидактики та методики в організації навчально-виробничого процесу ЗП(ПТ)О. Необхідністю врахування в професійній діяльності майстра виробничого навчання міжнародних стандартів і практики професійної підготовки кадрів, засад організації та методики професійного навчання відповідно до сучасних і перспективних потреб ринку праці; досконале опанування складовою частиною педагогіки – дидактикою, як наукою, що досліджує закони, закономірності, принципи і засоби навчання.

Програма знайомить слухачів з:

- з вихідними загальнопедагогічними, нормативно-правовими, методичними положеннями та особливостями процесу професійного (практичного, виробничого) навчання;
- з методами та формами, засобами виробничого навчання, загальною методикою виробничого навчання в навчальних майстернях та умовах сучасного виробництва;
- з теоретичними та практичними основами конструювання компетентнісного уроку; системою обліку та оцінки якості результатів професійно-практичної підготовки (виробничого навчання та практики в умовах виробництва);
- вимогами до підготовки майстра виробничого навчання до занять, складовими педагогічної майстерності, педагогікою співробітництва та методикою планування, організації та аналізу відкритих занять.

Мета курсу полягає:

- у вдосконаленні та розвитку навчально-методичної та фахової компетентності педагогічних працівників, сприянні розвитку професійно-важливих якостей та інноваційного потенціалу для забезпечення дидактичної складової професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах;

- у поглибленні та продовженні формування у майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О знань, умінь, навичок та досвіду діяльності з методичних основ з планування професійно-практичної підготовки; створення умов для ефективного оволодіння майбутньою професійною діяльністю здобувачами освіти; оволодіння сучасними методиками, що дозволяють отримати відповідні кваліфікації та сучасні навички випускникам ЗП(ПТ)О у відповідності з їх інтересами та здібностями, вимогами ринку праці.

Завдання курсу полягає: в ознайомленні слухачів курсів підвищення кваліфікації із сутністю проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти щодо нових пріоритетів в професійній діяльності майстра виробничого навчання ЗП(ПТ)О за напрямками:

- планування та організація професійно-практичної підготовки в умовах виробництва;
- сучасні підходи до організації і проведення занять різних типів і видів;
 - компетентнісний урок як цілісна дидактична система;
 - методика планування, організації та аналізу відкритих занять

Педагогічний працівник, працюючи у багатомірному контексті, мусить розуміти взаємозв'язки між освітою, ринком праці та суспільством, щоб мати ефективну можливість сприяння учням в їх розвитку в цілому та під час кризового стану зокрема і відповідно до цього ще одним завданням ЗМ є формування у слухачів курсів підвищення кваліфікації логіки процесу професійно-практичної підготовки (виробничого навчання) з різних сторін: змістовної, дидактичної, процесуальної, стратегічної.

Електронний курс призначений для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Бюджет навчального часу становить 8 годин (0,26 кредиту ЄКТС).
Освітній процес здійснюється за такими **формами:** *лекція (2 год.), семінарське заняття (6 год.)*

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу ЗМ «Методичні основи планування професійно-практичної підготовки» полягає в єдності його цілей, змісту, дидактичного процесу й організаційних форм та являє собою сукупність інформаційних і навчально-методичних матеріалів, що призначені забезпечити всі основні його етапи – від надання навчальної інформації, її сприйняття, усвідомлення й застосування з метою оволодіння визначеним обсягом знань та переліком визначених компетентностей за методикою планування професійно-практичної підготовки до контролю результатів впровадження отриманих навичок в професійній діяльності. Унормована в ЗМ сукупність зазначених нижче матеріалів складає його навчально-методичне забезпечення (опорні конспекти, вправи, ситуаційні завдання, анкети на рефлексію).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, завдання до самостійної роботи, вправи, опорні конспекти до занять) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Профіль Типової освітньої програми електронного навчального курсу «Методичні основи планування професійно-практичної підготовки»			
Обсяг курсу	На опанування матеріалів електронного навчального курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідають 0,26 ЄКТС-кредиту		
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти		
А	Мета		
	<ul style="list-style-type: none"> - вдосконалення та розвиток навчально-методичної та фахової компетентності майстрів виробничого навчання, сприяння розвитку професійно-важливих якостей та інноваційного потенціалу для забезпечення дидактичної складової професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах; - поглиблення та продовження формування у майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О знань, умінь, навичок та досвіду діяльності з методичних основ з планування професійно-практичної підготовки; створення умов для ефективного оволодіння майбутньою професійною діяльністю здобувачами освіти; оволодіння сучасними методиками, що дозволяють отримати відповідні кваліфікації та сучасні навички випускникам ЗП(ПТ)О у відповідності з їх інтересами та здібностями, вимогами ринку праці. 		
В	Характеристика Типової програми		
1	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Функціональна спрямованість</td> <td>Розвиток умінь щодо планування, організації та методики професійно-практичної підготовки</td> </tr> </table>	Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо планування, організації та методики професійно-практичної підготовки
Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо планування, організації та методики професійно-практичної підготовки		
2	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Фокус Типової програми</td> <td> Зосередженість на питаннях: <ul style="list-style-type: none"> - базових загальнопедагогічних, дидактичних, методичних положеннях планування навчально-виробничої діяльності в ЗП(ПТ)О та професійно-практичної підготовки в кризових умовах та під час повоєнної відбудови економіки; - на проблеми цілепокладання професійно-практичної підготовки, зміст виробничого навчання та практики, логіку процесу професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; -на особливостях навчання та інструктування в умовах виробництва, актуальні принципи професійного навчання; - традиційні та «активні» методи навчання, форми організації професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників, засоби професійно-практичної підготовки; - на складові педагогічної майстерності майстра виробничого навчання, його підготовку до занять; - методику проведення виробничого навчання в кризових умовах, в умовах сучасного виробництва, особливості організації виробничої практики в умовах виробництва </td> </tr> </table>	Фокус Типової програми	Зосередженість на питаннях: <ul style="list-style-type: none"> - базових загальнопедагогічних, дидактичних, методичних положеннях планування навчально-виробничої діяльності в ЗП(ПТ)О та професійно-практичної підготовки в кризових умовах та під час повоєнної відбудови економіки; - на проблеми цілепокладання професійно-практичної підготовки, зміст виробничого навчання та практики, логіку процесу професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; -на особливостях навчання та інструктування в умовах виробництва, актуальні принципи професійного навчання; - традиційні та «активні» методи навчання, форми організації професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників, засоби професійно-практичної підготовки; - на складові педагогічної майстерності майстра виробничого навчання, його підготовку до занять; - методику проведення виробничого навчання в кризових умовах, в умовах сучасного виробництва, особливості організації виробничої практики в умовах виробництва
Фокус Типової програми	Зосередженість на питаннях: <ul style="list-style-type: none"> - базових загальнопедагогічних, дидактичних, методичних положеннях планування навчально-виробничої діяльності в ЗП(ПТ)О та професійно-практичної підготовки в кризових умовах та під час повоєнної відбудови економіки; - на проблеми цілепокладання професійно-практичної підготовки, зміст виробничого навчання та практики, логіку процесу професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; -на особливостях навчання та інструктування в умовах виробництва, актуальні принципи професійного навчання; - традиційні та «активні» методи навчання, форми організації професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників, засоби професійно-практичної підготовки; - на складові педагогічної майстерності майстра виробничого навчання, його підготовку до занять; - методику проведення виробничого навчання в кризових умовах, в умовах сучасного виробництва, особливості організації виробничої практики в умовах виробництва 		
3	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Орієнтація Типової програми</td> <td> Типова програма електронного курсу орієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників та розвиток їх професійних компетентностей в області: <ul style="list-style-type: none"> - постановки дидактичних цілей виробничого навчання в ЗП(ПТ)О різних напрямків підготовки; </td> </tr> </table>	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників та розвиток їх професійних компетентностей в області: <ul style="list-style-type: none"> - постановки дидактичних цілей виробничого навчання в ЗП(ПТ)О різних напрямків підготовки;
Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників та розвиток їх професійних компетентностей в області: <ul style="list-style-type: none"> - постановки дидактичних цілей виробничого навчання в ЗП(ПТ)О різних напрямків підготовки; 		

		<ul style="list-style-type: none"> - планування, організації та методики професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників в умовах реформування професійної освіти; - вибору технології виробничого навчання (вибір форми, типу та структури уроку виробничого навчання, з'ясування факторів, що впливають на вибір методів практичного навчання, активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти); - планування та нормування процесу професійно-практичної підготовки.
4	Особливості Типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток усіх складових професійно-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, оволодінні ними методикою планування та організації професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників в умовах модернізації та стрімкого реформування професійної освіти під впливом наслідків розвитку «Індустрії 4.0», тривалої соціально-економічної кризи, військових дій на територіях України, запровадження трендів шостого технологічного укладу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поглиблення, удосконалення та систематизація знань слухачів щодо основ професійного навчання – дидактики та методики, проектування змісту професійної підготовки, методики навчання за окремими професіями в умовах сучасного виробництва; - врахування педагогічного досвіду у галузі професійної освіти вітчизняних і зарубіжних освітніх систем, розуміння їх спрямованості та механізму реалізації у вітчизняних умовах; - розширення та вдосконалення знань і умінь щодо реалізації компетентнісного підходу до підготовки кваліфікованих робітників, концептуальних засад інноваційного розвитку системи професійної освіти; - ознайомлення з сучасними ринковими засадами вітчизняної економіки, науково-технічним розвитком в галузях економіки та потребах ринку праці та їх впливом на вимоги до планування та організації процесу професійно-практичної підготовки здобувачів професійної освіти на підприємстві (сфері послуг); - урахування інтерактивного навчання як сучасного напрямку активізації пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти - активізація процесу безперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом самостійної освітньої діяльності і залучення до системного інформаційного екосередовища підтримки навчання впродовж життя у БІНПО
5	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (категорія – майстри виробничого навчання), галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною)
C	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП (ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
D	Стиль і методика навчання	

1	Підходи до викладання і навчання	<p>Поглиблення та розвиток загальних і фахових професійно-педагогічних компетентностей майстрами виробничого навчання ЗП(ПТ)О у процесі планування та організації професійно-практичного навчання в закладі освіти та умовах сучасного виробництва.</p> <p>Навчання відбувається за очною, дистанційною, очно-дистанційною формами з використанням компетентнісного, діяльнісного, інформаційного, комунікаційного, андрагогічного, особистісно зорієнтованого підходів.</p>
2	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано / не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань (проблемних вправ) семінарських завдань, виконання тестових завдань.
Е	Ключові компетентності	
	Інтегральна компетентність	<p>Відповідно до Національної рамки кваліфікацій інтегральна компетентність визначена на 5, 6 та 7 рівнях (знання, уміння, навички, комунікація, відповідальність та автономія) та передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність особи самостійно виконувати складні спеціалізовані виробничі чи навчальні завдання в професійній діяльності та/або у процесі навчання, нести відповідальність за результати своєї діяльності та діяльності інших осіб у певних ситуаціях; вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідних наук і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях; - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів дидактики, менеджменту, педагогіки і психології, маркетингового аналізу на практиці
	Ключові компетентності: з окремим акцентом на освітологічну	здатність інтегрувати знання з сучасної педагогіки, психології та філософії, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності в освітній діяльності.
	Загальні компетентності	Здатність: адаптуватись до умов освітнього середовища, до академічної та професійної мобільності, нести персональну відповідальність за результати прийняття професійних рішень, до комунікацій у межах професійної діяльності, ефективно розподіляти робочий час, виявляти лідерські якості, діяти в нестандартних ситуаціях, працювати в команді, запобігати конфліктним ситуаціям, до самовдосконалення, діяти як відповідальний громадянин і брати участь у соціальному житті, бути відкритим до проявів культурної різноманітності, щодо інтелектуальної та культурної власності тощо.
	Фахові (спеціальні) компетентності	Передбачено відповідним професійним стандартом «майстер виробничого навчання» (затверджено Міністерством економіки України від 17.08.2021 № 430-21), а саме за наступними трудовими функціями: планування та організація освітнього процесу, здійснення освітнього процесу, здійснення методичної

		роботи, професійний розвиток, супровід планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці.
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> – вміння здійснювати якісне проектування та планування організації професійно-практичної підготовки на підставі знань щодо теоретичних засад та методики професійного навчання – – вміння виявляти та впроваджувати інноваційні виробничі технології у процес підготовки кваліфікованих робітників з дотриманням вимог ергономіки, техніки безпеки, виробничої гігієни та санітарії, ресурсозбереження, правових та етичних норм, норм інформаційної безпеки; – сутність педагогічних умов як категорії, яка необхідна для досягнення конкретної педагогічної мети; – використання системно-діяльнісного підходу та відповідних принципів щодо впровадження інноваційних виробничих технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників; – проектування технологічних ланцюжків процедур, прийомів, форм взаємодії педагогічних працівників та здобувачів освіти, які дають гарантії освітнім результатам.
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> – застосовувати на практиці усі компоненти (штучно створені та об'єктивно сформовані) педагогічних умов впровадження інноваційних виробничих технологій в процес підготовки кваліфікованих робітників; – на відповідному рівні планувати, прогнозувати, проектувати та організувати управлінську діяльність навчальної групи щодо професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах сучасного виробництва та євроінтеграційних процесів; – застосовувати інноваційні форми та методи навчання і виховання; – уміти продуктивно організувати вирішення навчально-методичних проблем щодо удосконалення професійно-практичної підготовки неординарними способами; – Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел, нормативно-правової бази для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами й необхідністю оновлення підготовки кваліфікованих робітників. – Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних виробничих обставин під час професійної підготовки, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки. - Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів в контексті професійно-спрямованої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях. - Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю навчальної групи. - Конструювати педагогічний процес професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників та результат роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні

		показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> – необхідність, доцільність та можливість врахування в професійно-практичній підготовці кваліфікованих робітників в сучасних умовах досвіду європейських країн та перспективи відновлення економіки країни у повоєнний час; – важливість підвищення якості навчально-виробничого процесу у ЗП(ПТ)О шляхом дидактичного проектування професійно-практичної підготовки націленої на формування у випускників сучасних навичок, оновлення змісту та підвищення ефективності організації та проведення виробничого навчання та виробничої практики в умовах закладу освіти та на виробництві.
Ключові слова: дидактика та методика, активізація навчання, маркетинг освітніх послуг, логіка професійно-практичної підготовки, цілепокладання виробничого навчання, періоди виробничого навчання, Індустрія 4.0, принципи виробничого навчання, компетентнісний підхід		

3.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

№ з/п	Тематичний план	Формальні заняття, кількість годин			
		Лекції	Семінарське заняття	Самостійна робота	Разом
1	Планування та організація професійно-практичної підготовки в умовах виробництва	2			
2	Сучасні підходи до організації і проведення занять різних типів і видів		2		
3	Компетентнісний урок як цілісна дидактична система		2		
4.	Методика планування, організації та аналізу відкритих занять		2		
	<i>Разом</i>	2	6	0	8

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Планування та організація професійно-практичної підготовки в умовах виробництва.

Виробниче навчання як педагогічна система. Основні етапи розвитку (порівняльний аналіз) системи професійної освіти, проектування діяльності ЗП(ПТ)О в умовах реформування, маркетинговий аналіз освітніх послуг в умовах децентралізації управління освітою. Вплив розвитку «Індустрії 4.0» та трендів шостого технологічного укладу на людський капітал промислового

підприємства та сучасні вимоги до підготовки кваліфікованих робітників. Нормативно-правова база підготовки кваліфікованих робітників. Система цілей виробничого навчання.

Основи дидактики виробничого навчання, функції та принципи професійно-практичної підготовки, методика планування і проектування освітнього процесу у закладі професійної освіти, зміст освіти, методи, засоби і форми організації освітнього процесу, що забезпечують розв'язання завдань професійної освіти.

Сучасні вимоги до процесів виробничого навчання та практики. Структура та зміст діяльності майстра виробничого навчання. Софт-скіли, що доповнюють професійні компетенції майстра виробничого навчання в сучасних умовах здійснення професійної діяльності.

Основи проектування уроку виробничого навчання в майстернях та на виробництві. Дидактичні основи проблемно-розвиваючого підходу до навчання. Постановка виховних цілей під час уроків виробничого навчання.

Тема 2. Сучасні підходи до організації і проведення занять різних типів і видів.

Організація і проведення професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладу професійної освіти і підприємства (сфери обслуговування) з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти. Нові підходи до професійного навчання молоді на основі врахування перспективних вимог сучасного виробництва - формування професійно-компетентного випускника, здатного до професійної мобільності в умовах цифровізації суспільства, економіки.

Логіка побудови професійно-практичної підготовки. Класифікація типів і видів уроків виробничого навчання. Дидактичні вимоги до уроку виробничого навчання та його структури. Творчий підхід майстра виробничого навчання до пошуку ефективних інноваційних технологій, перенесення центру складності проведення з інформаційного навчання на активізацію пізнавальної діяльності та самостійної навчальної роботи, використання ігрових та кейс технологій із застосуванням активних форм навчання, технологій проектного, проблемного та продуктового навчання.

Основи вибору технології виробничого навчання в сучасних умовах: вибір форм організації практичної підготовки, вибір методів практичного навчання. Чинники, що впливають на вибір форм та методів навчання. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Тема 3. Компетентнісний урок як цілісна дидактична система.

Зміст і технології розвиваючої професійної освіти: компетентнісний аспект. Технологічне забезпечення компетентнісного підходу до уроку виробничого навчання. Ключові та предметні компетенції

Планування та нормування навчально-виробничої діяльності здобувачів освіти як складові компоненти підготовки професійно-компетентного випускника ЗП(ПТ)О.

Моніторинг розвитку професійно-освітньої діяльності здобувачів освіти. Облік та оцінка якості результатів професійно-практичної підготовки як компоненти вимірювання готовності майбутнього кваліфікованого робітника до професійної діяльності.

Тема 4. Методика планування, організації та аналізу відкритих занять

Методика планування та організації та уроків виробничого навчання в навчальних майстернях ЗП(ПТ)О.

Методика планування та організації уроків виробничого навчання в різні періоди оволодіння професією, бригадна форма навчання.

Методика планування та організації уроків виробничого навчання в умовах виробництва.

Методика планування та організації та аналізу проходження здобувачами освіти виробничої практики

Взаємовідвідування як колективна форма підвищення кваліфікації та методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Підведення підсумків до проведеного уроку. Техніки отримання зворотного зв'язку з аудиторією. Загально-методичні вимоги щодо аналізу відкритих занять. Аналіз робочої та нормативної документації майстра виробничого навчання. Аналіз плану проведення заняття.

3. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

Інтернет-лекція (онлайн)

ТЕМА 1. ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ВИРОБНИЦТВА (2 год.)

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Зміни в законодавстві України в умовах дії воєнного стану, що актуалізують нові виклики перед майстрами виробничого навчання. Нові пріоритети в професійній діяльності.
2. Загальне поняття про дидактику, її об'єкт та предмет, функції, термінологія. Взаємозв'язок дидактики з методикою.
3. Специфіка навчально-виробничого процесу в ЗП(ПТ)О: сутність, проектування, форми і методи навчання, засоби навчання
4. Зміст виробничого навчання. Навчання та інструктування. Логіка процесу практичної підготовки в умовах виробництва.

Ключові слова:

дидактика та методика, активізація навчання, маркетинг освітніх послуг, логіка професійно-практичної підготовки, цілепокладання професійно-теоретичної підготовки, Індустрія 4.0, принципи підготовки, компетентнісний підхід

Завдання лекції:

1. Ознайомлення з основними завданнями, новітніми кваліфікаційними вимогами до майстра виробничого навчання та організації навчально-виробничого процесу в закладі професійної освіти;
2. Забезпечення розуміння основних напрямів реформи професійної освіти у контексті відновлення економіки країни та євроінтеграції. Розробка бачення та стратегічних цілей професійно-практичної підготовки (проектування) в умовах стрімких, глобальних змін ринку праці.
3. Усвідомлення значущості здійснення маркетингового аналізу послуги професійного навчання з акцентом на формування у випускників сучасних навичок, подальшої інтеграції та упровадження інновацій.
4. Формування розуміння загальних основ теорії та практики професійно-практичного навчання, використання принципів професійного навчання адекватних вимогам часу.
5. Формування навичок щодо доцільного обрання форм організації професійно-практичної підготовки в умовах виробництва.
6. Опрацювання сучасних методик і технологій організації освітнього процесу та здійснення консультування щодо подальшого професійного розвитку.

Понятійний апарат педагогічної проблеми:

дидактика, зміст професійної освіти і її структура, принципи професійного навчання, методи навчання, модель проєктування навчання, форми та методи навчання, інновації в навчанні, дуальна форма ЗПО, дистанційна форма навчання

Базові основи теорії професійного навчання:

Навчальний процес - це сукупність послідовних та взаємопов'язаних дій педагогічного працівника та керованих ним здобувачів освіти, що спрямовані на свідоме та міцне засвоєння ними системи знань, умінь та сучасних навичок, професійних компетентностей, розвиток самостійного мислення, спостережливості та інших важливих особистих якостей, оволодіння елементами культури навчальної праці, формування світоглядної позиції

Програмні результати навчання

Знання і розуміння:

– вміння здійснювати якісне проєктування та планування організації професійно-практичної підготовки на підставі знань щодо теоретичних засад та методики професійного навчання;

– вміння виявляти та впроваджувати інноваційні виробничі технології у процес підготовки кваліфікованих робітників з дотриманням вимог ергономіки, техніки безпеки, виробничої гігієни та санітарії, ресурсозбереження, правових та етичних норм, норм інформаційної безпеки;

– сутність педагогічних умов як категорії, яка необхідна для досягнення конкретної педагогічної мети;

– використання системно-діяльнісного підходу та відповідних принципів щодо впровадження інноваційних виробничих технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників;

- проєктування технологічних ланцюжків процедур, прийомів, форм взаємодії педагогічних працівників та здобувачів освіти, які дають гарантії освітнім результатам.

Розвинені вміння:

– застосовувати на практиці усі компоненти (штучно створені та об'єктивно сформовані) педагогічних умов впровадження інноваційних виробничих технологій в процес підготовки кваліфікованих робітників;

– на відповідному рівні планувати, прогнозувати, проєктувати та організовувати управлінську діяльність навчальної групи щодо професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах сучасного виробництва та євроінтеграційних процесів;

– застосовувати інноваційні форми та методи навчання і виховання;

– уміти продуктивно організувати вирішення навчально-методичних проблем щодо удосконалення професійно-практичної підготовки неординарними способами;

– Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел, нормативно-правової бази для розв’язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами й необхідністю оновлення підготовки кваліфікованих робітників.

– Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних виробничих обставин під час професійної підготовки, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

– Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів в контексті професійно-спрямованої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

– Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю навчальної групи.

– Конструювати педагогічний процес професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників та результат роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

–

БЛОК 1. Ознайомлення з основними завданнями, новітніми кваліфікаційними вимогами до майстра виробничого навчання та організації навчально-виробничого процесу в закладі професійної освіти

В умовах воєнного стану важливого значення набувають питання створення комфортного освітнього середовища та організації якісного освітнього процесу, що може бути забезпечено завдяки майстерності та професіоналізму педагогічних працівників ЗП(ПТ)О - майстрів виробничого навчання, зокрема здатних розвивати в учнів навички самостійного добування нових знань, формувати професійні та ключові компетентності, критичне мислення тощо.

За період повномасштабної військової агресії Російської Федерації на території України комплексного дослідження щодо стану організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О України, стану підвищення професійної компетентності освітян, самореалізації та особистісного розвитку фахівців в умовах дії воєнного стану не має. Поряд з цим, можемо контекстно користуватися матеріалами інформаційного опитування команди дослідників

проєкту UAScience.Reload щодо визначення потреб науковців, які зараз перебувають в Україні або виїхали на тимчасове перебування в іншу країну [1] задля прогнозування на їх основі кейсів розвитку освітнього середовища ЗП(ПТ)О та шляхів підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, шляхів професійної підтримки та допомоги.

У час війни вкрай важливо вести оборону й на освітньому фронті, зміщуючи фокус на майбутнє українських ЗП(ПТ)О: ініціювати нові міжнародні проєкти спрямовані на відновлення інфраструктури та підвищення іміджу саме цього складника освіти, налагоджувати співпрацю з партнерами (стейкхолдерами), підтримувати здобувачів освіти своїх територіальних громад та внутрішньо-переміщених осіб шляхом запровадження програм внутрішньої академічної мобільності відповідно до чинного Положення [2].

У зв'язку з війною та стресом учні ЗП(ПТ)О почали гірше зосереджуватися, їхня здатність засвоювати професійно-спрямовану інформацію зменшилася. Саме тому мають своєчасно вноситися зміни у наповнення уроків виробничого навчання, додаватися нові, обов'язкові, елементи: встановлення емоційного зв'язку з учнями (запитати - який у них настрій, застосовувати дихальні вправи); обговорення планів, мрій про майбутнє задля важливого позитивного підкріплення; приділення уваги здоров'язберезувальній, громадянській, соціально-культурній компетентностям, здатності до навчання впродовж життя; приділення більше уваги повторенню пройденого матеріалу, застосуванню інтерактивних методів навчання задля підвищення мотивації в учнів; спільному підведенню підсумків навчальної діяльності, створення «історії успіху для учнів».

Окрему увагу слід зосередити на питанні підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання у зв'язку зі складністю реалізації ефективної професійної підготовки, самореалізації та особистісного розвитку майбутніх кваліфікованих робітників, побудови випускниками ЗП(ПТ)О професійної кар'єри.

Вивчення нормативно правових актів, що регламентують професійно-педагогічну діяльність майстрів виробничого навчання, а також робіт в умовах особливого правового режиму воєнного стану щодо організації та методики теоретичної підготовки, удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників демонструє багатоаспектність проблем на організаційному, економічному, педагогічному та психологічному рівнях. При цьому можна констатувати, що більшість з них на практиці може вирішуватися в рамках методичної діяльності педпрацівника ЗП(ПТ)О.

Нові пріоритети в професійній діяльності педпрацівника ЗП(ПТ)О повинні формувати у нього широкі та глибокі знання, розуміння професійної сфери в цілому, специфіки особистісного росту та розвитку, здатність управляти цим розвитком засобом освіти та навчання. Педагогічний працівник, працюючи у багатомірному контексті, мусить розуміти взаємозв'язки між освітою, ринком праці та суспільством, щоб мати ефективну можливість сприяння учням в їх розвитку в цілому та під час кризового стану зокрема.

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ...

Актуальність і якість П(ПТ)О залежить від її здатності реагувати на вимоги, що змінюються!

European Commission оголосила 2023 рік Європейським Роком умінь та навичок (European Year of Skills) – має на меті сприяння подальшому розвитку інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, у тому числі кваліфікацій, наданих за межами ЄС.

European Commission оголосила 2023 рік Європейським Роком умінь та навичок (European Year of Skills) – має на меті сприяння подальшому розвитку інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, у тому числі кваліфікацій, наданих за межами ЄС.

Набуття робочою силою тих умінь та навичок, які мають попит, сприяє стійкому зростанню та веде до інновацій, а також підвищує конкурентоспроможність компаній. Однак, понад три чверті компаній у ЄС повідомляють про труднощі з пошуком працівників з необхідними вміннями та навичками, а останні дані Євростату свідчать про те, що лише 37% дорослих проходять професійне навчання та перекваліфікацію на регулярній основі.

Результати індексу DESI свідчать про те, що 4 з 10 дорослих і кожна третя людина, яка працює в Європі не мають базових цифрових умінь і навичок. Тому, ЄК у співпраці з Європейським парламентом, державами-членами, соціальними партнерами, державними та приватними службами зайнятості, торгово-промисловими палатами, надавачами послуг з освіти та підготовки, а також працівниками та компаніями пропонує провести Європейський рік умінь та навичок, який буде розглядатися як пошук нових підходів до навчання впродовж життя.

БЛОК 2. 2. Забезпечення розуміння основних напрямів реформи професійної освіти у контексті відновлення економіки країни та євроінтеграції. Розробка бачення та стратегічних цілей професійно-практичної підготовки (проектування) в умовах стрімких, глобальних змін ринку праці

ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВТСВІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ, ЩО АКТУАЛІЗУЮТЬ НОВІ ВИКЛИКИ ДО ЗП(ПТ)О:

Внесені зміни до Закону України «Про професійну(професійно-технічну) освіту»:

- Повторне безоплатне навчання в ЗП(ПТ)О;
- Можливість здобуття часткових кваліфікацій;
- Отримання професійної освіти незалежно від місця реєстрації;
- Звільнення здобувачів освіти та педагогічних працівників ЗП(ПТ)О від мобілізації

ВАЖЛИВО ЗНАТИ! ЗМІНА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

15 червня 2022 року Президент підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» від 01.04.2022 № 2179-IX (далі — **Закон № 2179**).

Закон № 2179 інтегрує поняття «**часткових кваліфікацій**» у КЗпП: наводить визначення **часткової кваліфікації** (ст. 4-1 КЗпП);

надає можливість встановлювати у трудовому договорі умови до виконання робіт, які **вимагають професійної та/або часткової професійної кваліфікації**, а також умови до виконання робіт, які **не потребують наявності у особи професійної або часткової професійної кваліфікації** (ст. 21 КЗпП).

Закон № 2179 визначає **пріоритет професійних стандартів** над кваліфікаційними характеристиками

Перелік робіт, які не потребують професійної або часткової професійної кваліфікації, затверджуватиме КМУ за поданням Національного агентства кваліфікацій.

Підтверджуватимуть професійні та часткові професійні кваліфікації, визнаватимуть результати неформального та інформального навчання в акредитованих кваліфікаційних центрах за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на

випадок безробіття (ч. 5 ст. 35 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI).

ВАЖЛИВО ЗНАТИ! ЗМІНА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

У КЗпП введено термін **«професійний стандарт»**.

У новій статті 4² **КЗпП України** визначено, що **професійний стандарт** — це затверджені в установленому порядку вимоги до **компетентностей працівників**, що слугують основою для формування **професійних кваліфікацій**. Професійні стандарти можуть розробляти роботодавці, їх організації та об'єднання, органи державної влади, наукові установи, галузеві ради, громадські об'єднання, інші заінтересовані суб'єкти.

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ

Роботодавець відноситиме виконувани роботи до певних тарифних розрядів і присвоюватиме кваліфікаційні розряди робітникам згідно з професійними стандартами за погодженням із профспілкою (ст. 96 КЗпП, ст. 6 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР).

ЩО ТУРБУЄ? НАСКРІЗНІ ЛІНІЇ...

- негативний **імідж робітничих професій** у суспільстві (молодь надає перевагу закладам вищої освіти);
- **90% роботодавців** відчувають потребу в робітничих кадрах з сучасними навичками;
- покращення **спроможності ЗП(ПТ)О** через формування готовності педагогічних працівників **до безперервного підвищення кваліфікації**: набуття навичок щодо системного застосування інновацій в освітньому процесі, розроблення індивідуальних та групових освітніх траєкторій, цифровізації тощо.

ПЛАНИ ТА ЗАВДАННЯ...

- **відбудова та відновлення** закладів професійної освіти, їх інфраструктури, створення нових НПП, STEAM-лабораторій тощо;
- оновлення **змісту професійної освіти** та підвищення її **якості**;
- **підвищення кваліфікації** педагогічних працівників ЗП(ПТ)О;
- забезпечення **відповідності навичок** випускників ЗП(ПТ)О потребам роботодавців;
- **інтеграція** професійної освіти до Європейського освітнього простору

Візія Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій». План Відновлення України спрямований на прискорення стійкого економічного зростання. В рамках плану визначено перелік Національних програм для досягнення ключових результатів.

ЯК ПОКРАЩИТИ СИТУАЦІЮ...

Заклади П(ПТ)О мають **серйозні виклики** і додаткові вимоги **військового стану**:

- **налагодити** (відновити) соціальний діалог «освіта – наука - роботодавець»;
- **розробити** сучасний профорієнтаційний контент для молоді;
- **впроваджувати** актуальні програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, спрямовані на формування в них готовності до застосування системних інновацій в освітньому процесі;
- **забезпечити** трансфер технологій як основний компонент майбутньої професійної освіти!
- **запроваджувати** нові підходи до формування змісту короткострокової професійної підготовки на базі НПЦ ЗП(ПТ)О
- **тримати** гуманітарний фронт, забезпечувати якісне дистанційне навчання, запроваджувати навчання за програмами внутрішньої академічної мобільності;
- **проводити** профорієнтацію в складних умовах (надавати профорієнтаційні послуги через глобальну комп'ютерну мережу Інтернет).

ДИСКУРС – виживання, взаємопідтримка, соціальний діалог
СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ РОЗРИВУ В НАВИЧКАХ...

- **інвестиції** в підвищення кваліфікації;
- внутрішньогалузева **співпраця** (навчання/стажування);
- кластерна **взаємодія** (міжгалузеве партнерство);
- **ротація** та **мобільність** персоналу;
- **забезпечення спроможності** у випускників ЗП(ПТ)О виконувати технологічні завдання за вимогами сучасних технологічних виробництв

Якість людського капіталу є ключовим фактором економічного зростання країни в умовах кризових станів та епохи трансформації технологій!

ШУКАЄМО РАЗОМ: сили та ресурси для реформування професійної освіти, відновлення стійкого економічного зростання України!

Подолання розриву **в навичках** – **стратегічне завдання** державної політики, **професійної освіти**, роботодавців.

БЛОК 3. Усвідомлення значущості здійснення маркетингового аналізу послуги професійного навчання з акцентом на формування у випускників сучасних навичок, подальшої інтеграції та запровадження інновацій

На структуру й зміст діяльності ЗП(ПТ)О впливають такі чинники як: ситуація на ринку праці; інноваційний розвиток економіки; зростання вимог до рівня кваліфікації робочої сили; потреби споживачів освітніх послуг; скорочення бюджетного фінансування закладів професійної освіти в умовах децентралізації та військового стану; зростання відкритості й демократичності суспільства тощо. Завдання, які потрібно вирішувати колективам закладів освіти у сучасних умовах, спонукають змінювати не тільки управлінські

підходи, орієнтуючись, передусім, на вимоги споживачів освітніх послуг та потреби ринку праці, а й усім педагогічним працівникам.

Розвиток підприємства, установи, організації залежить від уміння своєчасно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, знаходячи ефективне вирішення проблем, які виникають. Суб'єкти господарювання в умовах ринкової економіки мають відповісти на питання: що виробляти, як виробляти, для кого виробляти? Ці питання є актуальними і для освітньої галузі, зокрема закладів ПТО. Плануючи свою діяльність, педагогічні працівники повинні дати аргументовану відповідь на кожне з них: Що виробляти? Потрібно проаналізувати, які саме освітні послуги мають чи будуть мати попит на ринку, визначити професії, фахівці з яких користуються попитом на регіональному ринку праці, професійні уподобання споживачів освітніх послуг, види та терміни професійної підготовки, вартість освітнього продукту тощо. Як виробляти? Необхідно визначити, які можливості, переваги має заклад професійної освіти для надання відповідних освітніх послуг (наявність необхідної матеріально-технічної бази, навчально-методичного і кадрового забезпечення педагогічних і виробничих технологій; визначення оптимальних форм навчання та видів підготовки). Для кого виробляти? Враховуючи, що ЗП(ПТ)О функціонує одночасно на двох основних ринках: праці та освітніх послуг, необхідно визначити, для яких саме категорій споживачів будуть призначатися відповідні освітні послуги та в яких галузях, на яких підприємствах зможуть працевлаштуватися випускники закладів освіти. Відповіді на поставлені питання мають ґрунтуватися на достовірній, об'єктивній інформації про економічну, соціальну, демографічну ситуацію в регіоні, політико-правовий розвиток країни. Якість підготовки фахівців залежить від функціонування інформаційних потоків, які забезпечують надходження всієї необхідної інформації, а також засобів і методів її опрацювання та аналізу.

Маркетинг у сфері освіти – це філософія, стратегія, тактика відносин і взаємодій споживачів та виробників освітніх послуг в умовах ринку, вільного вибору пріоритетів і дій з обох боків. Цільовий результат маркетингової діяльності – це забезпечення рентабельності через найбільш ефективне задоволення потреб: особи – в освіті, закладу освіти – в розвитку і добробуті працівників, організацій – у зростанні кадрового потенціалу, суспільства – в розширеному відтворенні інтелектуального потенціалу.

Механізми ринкової економіки зумовлюють зміни у структурі управління ЗП(ПТ)О, активізують розвиток освітніх послуг та вдосконалення процесу їх надання на основі маркетингу. Для виробників освітніх послуг ступінь прихильності маркетингу як філософії ринку визначається ступенем переходу від виробничо-збутової орієнтації навчального закладу до ринкової та маркетингової

Маркетинговий підхід до вирішення актуальних і перспективних проблем розвитку закладу професійної освіти в умовах реформування складника освіти диктує нагальну трансформацію не тільки організаційної й управлінської

складових діяльності закладу профтехосвіти, а й запровадження всебічного аналітичного, інформаційного супроводу педагогічної системи, розроблення стратегії викладання професійно-спрямованих предметів, планування тактики, вирішення проблем сегментації ринку, асортименту освітніх послуг, комунікацій та інших форм їх просування з урахуванням специфіки освітніх послуг й вітчизняного ринку праці. Надання освітніх послуг передбачає виконання різних видів (педагогічної, виховної, наукової) діяльності працівниками закладу освіти з метою задоволення потреб окремих споживачів та всього суспільства в отриманні знань та інформації, оволодінні певними навичками та уміннями.

БЛОК 4. Зміст професійно-теоретичної підготовки, методичні основи її планування.

Принципи професійного навчання тісно взаємопов'язані з загальнопедагогічними принципами та принципами навчання, але мають свої специфічні особливості.

Класифікація принципів будується з урахуванням чинників ефективності виховних відносин, притаманних теоретичному і практичного навчання. До них належать: 1) учень; 2) взаємодія педагог-техніка-учень; 3) взаємодія педагог-учень; 4) зв'язок із зовнішнім середовищем.

Перша група принципів належить до реалізації особистісно-орієнтованої стратегії професійної освіти, що базується на гуманістичних цінностях. Головна особливість цієї стратегії полягає у використанні потенціалу особистості, що ініціює її саморозвиток

Принцип розвитку самостійності особистості відбиває закономірність «включення учня до активної діяльності», реалізовану за наявності такої якості, як самостійність. Вперше цей принцип стосовно навчальної праці було висунуто К.Д. Ушинським. Він стверджував, що головне завдання наставника полягає в тому, щоб розвинути самостійність учня, що навчається. Самостійність особистості - це така діяльність учня, яка забезпечує йому свободу вибору рішень, носить творчий характер, реалізує його ініціативи, виконується самостійно на основі майстерності, набутої в процесі професійного навчання.

Принцип мотивації навчання до професійної діяльності полягає в тому, щоб розвивати потреби та мотиви особистості, орієнтовані на професійну діяльність. Відповідно до цього принципу, виховні відносини у процесі формування майбутнього робітника, фахівця слід будувати з урахуванням існуючих в учнів внутрішніх мотивів до навчання та майбутньої професійної діяльності. Якщо учні матимуть стійкі мотиви до навчання, до майбутньої професійної діяльності, ефективність професійного навчання підвищиться.

Друга група принципів - це вимоги, пов'язані безпосередньо з процесом формування майбутнього кваліфікованого робітника, фахівця.

Принцип професійної спрямованості регулює співвідношення загальної та професійної освіти при одночасному вивченні основ наук та професійних дисциплін; вказує один із шляхів встановлення зв'язку теорії з

практикою, професійною діяльністю; націлює формування професійної спрямованості особистості як її найважливішої властивості. Цей принцип в умовах професійної освітньої організації дозволяє встановити взаємозв'язок професійної та загальної освіти як цілісної системи.

Основну ідею принципу та його практичного застосування можна сформулювати наступним чином:

1) формування в здобувачів освіти системи понять на основі єдиного підходу до організації, прийомів і способів засвоєння знань з основ наук; науково обґрунтованих уявлень про генетичний взаємозв'язок та взаємозумовленість предметів, знарядь, процесу та результату праці у відповідній галузі виробництва; науково обґрунтованих уявлень про цілісну систему підготовки фахівців, що включає мету, принципи, зміст, методи, засоби та форми; ціннісних орієнтацій та переконань, характерних для професії чи спеціальності;

2) посилення зв'язку теоретичного та практичного навчання, розвиток технічного мислення.

Принцип поєднання теоретичного навчання з продуктивною працею забезпечує більшу ефективність процесу професійної підготовки. Зв'язок теорії з практикою є загальнопедагогічним принципом, але у професійній підготовці він має ще й інший зміст — поєднання теоретичної та практичної готовності до майбутньої професійної діяльності.

Здійснення цього принципу залежить від дотримання наступних умов:

- теоретичні знання мають бути випереджальними та перевірятися на практичних заняттях;

- в будь-якому трудовому процесі повинні синтезуватися знання та вміння з різних галузей науки;

Для ефективної реалізації галузевої підготовки необхідний синтез галузевих знань і знань за видами виробництв; про інтеграцію змісту навчання слід здійснювати у двох напрямках: по вертикалі - об'єднання професійних знань та умінь у межах єдиного предмета, по горизонталі - взаємозв'язок спеціальних знань та умінь;

Процес професійної підготовки має відбуватися з використанням моделювання професійної діяльності навчальному процесі, тобто, виявлення типових завдань, із якими майбутній робітник чи фахівець зіткнеться, виконуючи основні види своєї діяльності з виробництва.

Принцип професійної мобільності передбачає:

1) здатність майбутнього робітника, спеціаліста швидко освоювати галузеві технології, нові галузеві спеціалізації;

2) виховання у майбутнього робітника, спеціаліста потреби постійно підвищувати свою освіту та кваліфікацію.

Маючи високий рівень загальнотеоретичної та виробничої підготовки, учень активно вдосконалює свої знання, вміння та навички, творчо підходить до своєї діяльності, розширює професійний кругозір, осмислює і вирішує проблеми, що постають перед ним. Тому реалізація цього принципу дозволяє

враховувати як те, що знає і вміє майбутній професіонал сьогодні, а й те, що зможе і зуміє завтра. Це сприятиме досягненню мети формування готовності у частині знань, умінь та навичок, а також мотивів, потреб, професійного світогляду, професійно важливих якостей особистості та намірів.

Принцип продуктивності навчання виходить із положення про те, що якщо навчання не призводить до досягнення конкретних цілей професійної освіти, то в ньому немає педагогічної потреби. Тому навчання має бути насамперед продуктивним, мати навчальний та виховний ефект. Сьогодні цей принцип має особливо велике значення у зв'язку з реалізацією компетентнісного підходу, формуванням у не просто знань і умінь, що навчаються, але професійних компетенцій, що відображають основні види діяльності майбутнього фахівця.

Третя група принципів безпосередньо належить до організації професійної підготовки як взаємодії педагога та учнів.

Принцип цілісності та технологічності професійного навчання обов'язково враховується під час підготовки майбутнього робітника, спеціаліста. Відповідно до цього принципу, всі дії педагогічного працівника підпорядковуються реалізації цілей професійного навчання та виховання. Організуючи продуктивну працю учнів, проводячи позакласну виховну роботу, майстер виробничого навчання (в ікладач) має послідовно домагатися формування вони тих духовних, соціальних, моральних і фізичних якостей, які становлять програму розвитку особистості сучасного працівника і громадянина.

Цей принцип націлює передусім те що, що людина не виховується і навчається частинами, а формується як цільна особистість. Він передбачає єдність і відносну завершеність всіх компонентів і факторів, що входять у процес професійної підготовки. Суть його у реалізації такої педагогічної закономірності, як цілісність та технологічність професійної підготовки: побудова процесу професійної підготовки має спиратися на науковість та достовірність усіх його компонентів, єдність навчання та виховання, викладання та навчання, навчання та самонавчання, виховання та самовиховання, на системність та послідовність організації процесу, оптимізацію процесу загалом.

Четверта група принципів охоплює найбільш загальні вимоги до того, якими мають бути відносини процесу формування робітника, фахівця із зовнішнім середовищем. Тут виділяються традиційні загальнопедагогічні принципи: культуровідповідності, єдності індивідуального та колективного, а також принципи створення професійного освітнього середовища, соціального партнерства та економічної доцільності.

Принцип створення сприятливого професійного освітнього середовища необхідний для професійної підготовки майбутнього робітника, спеціаліста та передбачає насамперед наявність у навчальному закладі навчально-матеріальної бази виробничого навчання та дидактичних засобів навчання, що відповідають технічним, технологічним, ергономічним,

економічним, педагогічним, санітарно-гігієнічним, екологічним вимогам безпеки праці та охорони здоров'я учнів.

Принцип соціального партнерства має на увазі співробітництво освітньої організації (у тому числі окремого педагога) із зовнішніми структурами, що оптимізують процес навчання. Під час підготовки майбутнього фахівця професійна освітня організація має конструктивно взаємодіяти із зовнішнім середовищем, із соціальними партнерами. У процесі взаємодії складаються нові підходи до професійного орієнтування студентів, управління їх кар'єрним зростанням, що суттєво підвищує мотивацію, а отже, якість та ефективність професійної підготовки.

Принцип економічної доцільності визначає необхідність планування, підготовки у навчальних закладах робітників та фахівців з професій з урахуванням їхньої затребуваності на ринку праці. У зв'язку з цим виникає проблема організаційно-правового регулювання відносин між учасниками освітнього процесу та підприємствами-замовниками на основі укладання договорів про підготовку робітничих кадрів. Навчально-продуктивна праця має стимулюватися залежно від її кількості та якості, особливо у період виробничої практики, коли учні беруть участь у виконанні виробничих завдань поряд із кваліфікованими робітниками.

БЛОК 5. Логіка процесу професійно-практичної підготовки в умовах виробництва

Визначення системи цілей навчального процесу

Проектування дидактичних цілей на діагностичній основі означає їх визначений однозначний опис у вигляді еталону діяльності учнів, який можливо виявити, вимірити й оцінити. Діагностичне завдання освітніх цілей можуть бути виявлені в діяльності та поведінці учнів.

У ході організованого навчального процесу реалізуються три рівні цілей, які складають ієрархію цілей педагогічної системи.

Перший рівень цілей – це соціальне замовлення суспільства, що відображає визначений суспільний ідеал особистості як громадянина і професіонала. Цілі першого рівня задаються на основі державних законодавчих документів і являють собою освітню і виховну стратегію суспільства на перспективу. Сьогодні актуальним є питання підготовки професійно мобільних, професійно і соціально компетентних, конкурентноздатних працівників, які в умовах маркетингу будуть мати попит на ринку праці, здатні розвивати вітчизняне виробництво. Виробництву потрібен не пасивний виконавець, а відповідальний працівник, здатний самостійно бачити професійні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, який виявляє готовність до подальшого підвищення професійного рівня, власної творчої активності, має високі громадянські якості особистості.

Другий рівень цілей – це освітні цілі, в яких соціальне замовлення трансформоване в поняттях педагогіки. Для професійних освітніх програм цілі задаються як модель особистості сучасного кваліфікованого робітника, яка включає досить конкретний опис сукупності знань, умінь і якостей

особистості, необхідних для виконання професійних функцій. Цей рівень цілей визначений в освітньо-кваліфікаційних характеристиках, навчальних планах і програмах.

Третій рівень цілей – це цілі, які реалізуються на кожному навчальному занятті та розроблені з урахуванням цілей першого та другого рівнів. Постановка цілей на діагностичній основі при організації навчального процесу означає їх визначений однозначний опис у вигляді еталону конкретної діяльності учнів. При цьому треба враховувати необхідність реалізації кожної функції навчального процесу:

- освітньої: домогтися міцного та усвідомленого засвоєння системи загальнотехнічних і спеціальних знань, основних ідей та методів навчального предмета; сформуванню вміння щодо застосування теоретичних знань на практиці; сформуванню вміння пояснювати факти на підставі причиннонаслідкових зв'язків; використовувати знання у вирішенні нових нестандартних пізнавальних і практичних завдань, формування готовності до оволодіння сучасними виробничими технологіями тощо;

- розвиваючої: формування механізмів мислення (логічного, критичного, технічного, системного, аналітичного, раціонального, асоціативного, творчого);

- сприяння розвитку професійно грамотної мови, пам'яті, пізнавальної активності та професійної самостійності, вміння до планування та самоконтролю діяльності;

- формування наукового світогляду, вміння самостійно працювати з літературою тощо;

- виховної: розвивати комунікативні навички при роботі в колективі, повагу до праці та обраної професії, виховання дисциплінованості, сумлінності, відповідальності за результати праці, ініціативності, почуття поваги до товаришів, екологічної культури, національної свідомості, моральних якостей учнів як особистостей, розвивати навички конструктивного співробітництва в колективі; розвивати партнерські моделі поведінки учнів під час групової роботи тощо.

У сучасній педагогіці навчання здійснюється в єдності з розвитком і вихованням, тому до кожного заняття проектується комплексна мета – освітня, розвиваюча та виховна. Професіоналізм педагога визначається вміннями в постановці цільового компонента конкретного заняття. Найбільш частими помилками при формулюванні цілей уроку є такі:

- при проведенні комбінованого уроку визначаються цілі та завдання стосовно вивчення нового матеріалу, тоді як урок даного типу містить етапи закріплення, застосування, перевірки знань і умінь;

- визначення цілей і завдання через діяльність педагога, який в послідовність своїх дій. Наприклад: «пояснити учням пристрій...», «ознайомити учнів із принципом дії...», «розповісти про механічну обробку...» тощо.

Виходячи з цих формулювань, не можна визначити кінцевий результат навчання, тобто якими конкретними знаннями й уміннями будуть володіти учні;

- формулювання цілей і завдань через зміст, що вивчається, наприклад: «вивчити тему...», «розглянути вузлові питання теми...». При такій постановці відсутня діагностичність цільового компоненту;

- визначення цілей через діяльність учнів при відсутності кінцевого результату цієї діяльності. Наприклад: «розв'язання задач...», «виконання лабораторно-практичної роботи...» т.д. У цьому випадку зазначена лише обмежена сфера діяльності учнів;

- формальне визначення цілей і завдань, особливо, розвитку і виховання, які не завжди відповідають застосовуваним методам і прийомам навчання.

З позиції технологічно організованого навчального процесу вищевказані формулювання поставлені недіагностично і не можуть бути перевірені. Цільовий компонент конкретного заняття повинен відповідати вимогам діагностичності, інструментальності, реалістичності й адекватності.

Діагностичність – це однозначний опис цілей, способів їх виявлення, вимірювання й оцінювання. Цілі навчання потрібно формулювати через результати, визначені в конкретних діях учнів. Результати повинні піддаватися вимірюванню й співвідноситися зі шкалою оцінювання.

Інструментальність передбачає визначення цілей і завдань у термінах діяльності учнів.

Реалістичність – це гарантована можливість досягнення цілей і завдань.

Адекватність визначає відповідність цілей і завдань результатам навчання відповідно до Держстандарту ПТО.

Цільовий компонент заняття, визначений технологічно, повинен передбачати кінцевий рівень засвоєння знань і вмінь учнів, який відповідає моделі кваліфікованого робітника. У сьогоденній практиці професійної освіти найбільше поширення одержала класифікація рівнів засвоєння, розроблена

В.П.Беспальком, відповідно до якої виділені репродуктивна і продуктивна діяльності учнів. Під рівнем засвоєння розуміють ступінь оволодіння діяльністю, досягнутий у результаті навчання.

Перший рівень засвоєння відповідає репродуктивній діяльності «з підказкою» та називається учнівським. Учні мають «знання-знайомства», тобто при пред'явленні їм мети завдання, ситуацій та способів її вирішення вони здатні виконати упізнання, розрізнення та співвіднесення. Підказкою може служити будь-яка допомога ззовні: довідник, інструкція, підручник. Перший рівень засвоєння забезпечують такі види занять: урок засвоєння нових знань, урок-лекція, робота з підручником, екскурсія тощо. Діяльність учнів на цих заняттях – це сприйняття інформації, записування, запам'ятовування.

Другий рівень засвоєння – репродуктивний – це репродуктивна діяльність, коли всі необхідні дії учні відтворюють самостійно по пам'яті. При цьому вони мають «знання-копії». Виділяють два різновиди відтворення: буквальне та конструктивне. Буквальне – відтворення інформації, операцій,

дій у тому вигляді і послідовності, як вони були подані при навчанні. Будь-яке відхилення від зафіксованих у пам'яті позначень, несуттєва зміна послідовності викладу інформації, вимога привести свої приклади – усе це може поставити учнів у безвихідь. Часте буквальне відтворення – наслідок недостатньо глибокого розуміння й осмислення інформації.

При конструктивному відтворенні учень може скласти власні варіанти формулювань, для пояснення він приводить свої власні приклади. Це досягається тільки шляхом глибокого осмислення змісту навчальної інформації.

Прагнучи зрозуміти й осмислити інформацію, людина розвиває свої здібності мислення. Якщо інформація зрозуміла, осмислена, вона значно легше запам'ятовується. Осмислене запам'ятовування збільшує міцність засвоєння інформації і тривалість її збереження в пам'яті.

Таким чином, більш ефективним різновидом відтворення в навчальному процесі є конструктивне. Буквальне відтворення застосовують для формулювань основних законів наук, загальноприйнятих визначень, стандартних термінів, іноземних слів тощо. Конструктивне відтворення зустрічається: при доведенні теорем та розв'язанні типових задач, у яких у порівнянні з розглянутими на уроці змінені тільки числові дані; технологічній розробці операцій з обробки деталі, що має ті ж властивості і конфігурацію, що і розглянута на уроці, але інші розміри; повторення дій за заданим алгоритмом.

У порівнянні з першим рівнем засвоєння діяльність на другому рівні вимагає якісно іншого підходу учнів до роботи над інформацією: їм доводиться не тільки глибоко зрозуміти, запам'ятати інформацію, але й підготувати відтворення інформації, тренуватися в розв'язанні типових завдань. «Знаннякопії» формуються в ході виконання лабораторно-практичних робіт, виконання практичних завдань, розв'язання задач на уроках закріплення та застосування знань.

Третій рівень – евристичний, рівень «умінь та навичок». Учень уміє застосовувати засвоєну навчальну інформацію в нестандартних ситуаціях при розв'язанні нетипових завдань. Евристична діяльність вимагає не тільки міцного запам'ятовування інформації, але і розвинутих умінь міркування та мислення. Здійснення евристичної діяльності утруднюється без засвоєння знань на базовому репродуктивному рівні.

Відповідно до третього рівня учні повинні вміти складати та порівнювати різні алгоритми, варіанти дій і вибирати оптимальний; оцінювати ситуацію і здійснювати правильні дії відповідно до обставин; використовувати навчальну інформацію в нестандартних (аварійних) ситуаціях; змінювати відомий алгоритм дій відповідно до мети, яка змінилася. Для формування вмінь на цьому рівні застосовують технології активного, інтерактивного, проблемного навчання.

Четвертий рівень – творчий, учні мають «знання-трансформації». У даному випадку в загальному вигляді формується мета діяльності, у процесі

досягнення якої учень виконує дослідницьку, винахідницьку та модернізуючу діяльність. Вихід на творчий рівень можливий у процесі рішення наукововиробничих завдань, що вимагає пошукової, дослідницької діяльності (раціоналізаторство, моделювання, модернізація, винахідництво, виконання дослідницьких проектів).

На основі вищевикладеного можна зробити такий висновок: діагностично визначена мета заняття повинна відображати рівень засвоєння знань і вмінь, бути точно сформульованою, щоб можна було однозначно судити про ступінь її реалізації.

5. ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: Сучасні підходи до організації і проведення занять різних типів і видів

Об'єктом даного семінарського заняття є урок виробничого навчання (урок професійно-теоретичної підготовки) у ЗП(ПТ)О.

Предмет дослідження — проведення уроків виробничого навчання (уроків професійно-теоретичної підготовки) різних типів і видів.

Завдання семінарського заняття:

- закріплення, поглиблення і розширення знань слухачів курсів підвищення кваліфікації з використання сучасних підходів до організації і проведення занять різних типів і видів;
- формування вміння вибору типу й виду уроку, відповідного методу навчання;
- удосконалення здібностей по аргументації логіки та цілепокладання навчального процесу;
- демонстрація слухачами курсів досягнутого рівня теоретичної підготовки;
- формування навичок самостійної роботи по розробці схеми (плану) проведення уроку.

Семінарське заняття виконує функції (відповідно формулюють дидактичні цілі заняття: навчальну, виховну і розвивальну):

- **навчальну** – поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань із власного досвіду професійної діяльності та засвоєних під час лекційних занять, у процесі самостійної підготовки до семінару;

- **розвивальну** – розвиток логічного мислення слухачів курсів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу сучасного компетентнісного уроку;

- **виховну** – патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до майбутньої професії, формування потреби здорового способу життя тощо;

- **діагностично-корекційну** – контроль за якістю засвоєння слухачами курсів навчального матеріалу, виявлення прогалин його засвоєнні та їх подолання.

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ

Інноваційне навчання – процес і результат такої навчальної та освітньої діяльності, яка заохочує введення інноваційних змін в існуючу культуру, соціальне середовище. Такий тип навчання підтримує існуючі традиції, а також стимулює активну участь в рішенні проблемних ситуацій, які виникають як перед окремою людиною, так і перед суспільством в цілому.

Важливою ланкою професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника є організація та проведення ефективного уроку виробничого навчання (уроку професійно-теоретичної підготовки), що включає раціональне сполучення методів і прийомів навчання, які спрямовані не тільки на формування системи професійних знань, умінь і навичок, формування професійних компетентностей на підставі освітньо-професійної програми, але

і на розвиток практичного та системного мислення, здібностей до самостійної творчої діяльності.

Мета семінарського заняття:

- Удосконалити, сформувані і розвинути уявлення педагогічних працівників з сучасних підходів до організації і проведення занять різних типів і видів

- Вдосконалити методичні уміння з практичної реалізації структури сучасного уроку

Концепція сучасного уроку базується на особистісно-орієнтованих цінностях освіти, коли здобувач освіти є центральною фігурою освітнього процесу. При цьому педагогічний працівник у більшій мірі виступає в ролі організатора самостійної, активної, пізнавальної діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не лише на контроль знань і умінь, але на проектування, діагностику і корегування дій учнів, щоб вчасно допомогти своїми кваліфікованими діями усунути утруднення в одержанні й застосуванні учнями необхідної інформації. Сучасний зміст освіти та закономірності процесу навчання визначають ряд неодмінних вимог до сучасного уроку :

- урок повинен бути логічною одиницею теми, розділу, курсу, відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою розгортання діяльності педагога і учнів;

- урок повинен передбачати не тільки виклад нової навчальної інформації, а й завдання для її практичного застосування, причому частина знань повинна бути отримана учнями у процесі самостійного пошуку шляхом рішення пошукових задач; 8

- наявність науковості змісту, неодмінною умовою проявлення якої є ознайомлення учнів із доступними для них методами науки;

- реалізація індивідуалізації та диференціації навчання: виклад навчального матеріалу на уроці може і повинен бути варіативним за своєю

структурою; використання навчального матеріалу та завдань для самостійної роботи учнів різного рівня складності;

- на уроці повинен здійснюватися розвиток навчальних компетентностей учнів за допомогою відтворення ними академічних знань, вправ у вміннях і навичках, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартних ситуаціях;

- на уроці повинно проводитися систематичне, планомірне та системне оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів, виявлення рівня їх навченості.

Характеристика традиційного і сучасного уроків в ЗП(ПТ)О

Існує дві основні моделі, за якими проводиться навчання в системі П(ПТ)О: традиційна і сучасна.

Традиційна включає в себе:

- триєдину мету уроку;
- план-конспект;
- форми, методи, прийоми навчання;
- типи і види уроків тощо.

Нетрадиційна (сучасна) пов'язана з використанням сучасних технологій і методів навчання, які передбачають диференційований підхід до навчання з урахуванням інтелектуального розвитку учня, його підготовленості до навчання і навченості, індивідуальних здібностей.

Вплив технологізації освіти та компетентнісного підходу у навчанні на ефективність проведення занять можна простежити в порівнянні традиційного та сучасного уроку

Професійна підготовка кваліфікованих робітників повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- випереджувальний характер професійної освіти, науки і виробництва, неперервність, фундаменталізація;

- інтеграція професійної освіти, науки та виробництва;

- гнучкість і взаємозв'язок процесу професійного навчання з реструктуризацією та подальшим розвитком економіки;
- варіативність, індивідуалізація та диференціація.

Для того, щоб здійснити педагогічно-обґрунтований вибір типу та виду уроку, необхідно знати, які задачі і при яких умовах вирішуються за допомогою тих чи інших методів, а також враховувати специфічні особливості процесу навчання професії.

Навчально-виробничий процес – це система організаційних, педагогічних, методичних і технічних заходів, спрямованих на оволодіння учнями системою знань, практичних умінь і навичок за професією.

УВАГА! НЕОБХІДНО ВИКОНАТИ!

Завдання :

1. Підібрати і проаналізувати педагогічні джерела інформації з теми.
2. Представити результати аналізу і систематизації одержаної інформації у теоретичній частині даної роботи.
3. Створити методичні розробки сучасних уроків теоретичного та виробничого навчання

Таблиця 1

	Традиційний урок	Сучасний урок
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1. Стратегія навчання	<i>Стратегія формування</i> – педагогічне втручання у внутрішній світ учня, нав'язування йому загальноприйнятих у дидактиці способів діяльності та її оцінювання	<i>Стратегія розвитку</i> - розвиток особистісного потенціалу учня, його інтелектуалізації та самореалізації, формування творчої особистості
2. Джерело мотивації навчання	Зовнішнє (оцінки, педагог, батьки, суспільство)	Внутрішнє (інтерес самого учня)

3. Джерела інформації	Педагог, підручники, ТЗН, довідникова інформація	Використання нових інформаційних технологій, комп'ютерних та мережевих інформаційних систем
4. Глибина вивчення змісту навчальної інформації	Здобувачі освіти, як правило, орієнтовані на рівень знання і розуміння	Учні засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка)
5. Відсоток засвоєння навчального матеріалу	Як правило, невисокий (від 5 до 50%)	Як правило, високий (від 30 до 90%)
6. Роль особистості педагога	Особистісні якості педагога залишаються в тіні, він виступає як "джерело" інформації.	Педагог сильніше розкривається перед учнями, виступає як лідер, організатор, партнер, консультант, контролер
7. Роль учнів	Учні виступають як "об'єкт" навчання, їх роль пасивна в прийнятті важливих рішень щодо процесу навчання. Діяльність - репродуктивна	Учні – "суб'єкт" навчання, їх роль активна в генерації та реалізації особистісних ідей в процесі навчання. Діяльність – мотивована, пошукова, пізнавальна
8. Методи навчання	Традиційні (репродуктивні, продуктивні, дедуктивні, індуктивні)	Інтерактивні (інформаційні, евристичні, імітаційні)
9. Форми навчання	Групова, бригадно-ланкова, індивідуальна, змішана.	Інтегрована, кооперативна, робота в малих групах, парна, індивідуальна.

10. Контроль над процесом навчання	Педагог добре контролює обсяг і глибину вивчення, час і хід навчання. Результати роботи учнів передбачувані.	Педагог має менший контроль над обсягом і глибиною вивчення, часом і перебігом навчання. Результати роботи учнів менш передбачувані.
11. Результат уроку	Досягнення точного запланованого результату згідно із дидактичною метою уроку	Вибір оптимального рішення в процесі багатоваріативної переробки навчальної проблеми. При цьому поглиблюються необхідні знання й уміння та розвивається професійна творчість

СУЧАСНІ ПІДХОДИ:

Проблема дослідження полягає у створенні в межах інформаційно-освітнього середовища єдиної системи нормативних та навчально-методичних матеріалів, необхідних для ефективного засвоєння навчальної дисципліни. Ключовим елементом такої системи виступатиме навчально-методичний комплекс, що побудований на засадах SMART-управління. На основі проведеного аналізу запропоновано:

S (конкретизація) – відповідно до освітньо-професійної програми, чітко визначити фахові та загальні компетентності, які необхідно сформувати в межах навчальної дисципліни та конкретизувати програмні результати навчання;

M (вимірюваність) – вимірювати результат освітнього процесу на основі сформованих знань та вмінь, виконаної роботи (створенні матеріального чи ідеального об'єкта);

A (досяжність) – створити контент-бібліотеку з навчальної дисципліни, систему завдань для студентів з метою формування індивідуальних траєкторій вивчення дисципліни, запровадити елементи дистанційного навчання;

R (актуальність) – зменшити час на засвоєння «другорядної» інформації, посилити практичну підготовку в лабораторіях та майстернях, конкретизувати зміст навчання на засадах практикоорієнтованого підходу;

T (обмеження в часі) – встановлювати проміжні етапи виконання та захисту робіт, змінювати часові характеристики з урахуванням індивідуальних прагнень студентів.

Таким чином, SMART-комплекс – це взаємозв'язана сукупність нормативних та навчально-методичних матеріалів, що існують в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу та необхідні для ефективного формування компетентностей як програмованого результату засвоєння навчальної дисципліни.

Завдяки використанню SMART-комплексів стає можливим оперативне втручання у структуру робочої програми з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу. За рахунок чого досягається: – підвищення якості методичного забезпечення освітнього процесу; – своєчасне коригування та вдосконалення навчально-методичних матеріалів; – активізація самостійної роботи студентів на базі раціоналізації часу на вивчення дисципліни.

Smart-комплекси навчальних дисциплін містять систематизований матеріал з відповідної науково-практичної області знань, забезпечують творче й активне оволодіння учнями знаннями, уміннями й навичками; вирізняються високим рівнем виконання, художнього оформлення, повнотою інформації, необхідним методичним інструментарієм, наочністю, логічністю і послідовністю викладу; відповідають державному стандарту і навчальній програмі. До SMART-комплексів пред'являються такі вимоги: науковість; структурованість; зручність у користуванні; наочність навчального матеріалу; зв'язок із LMS (електронні щоденники); не потребує постійного під'єднання до мережі Інтернет; можливість використання на різних пристроях у навчальному закладі й дома. SMART-комплекс складається із двох частин – інваріантної й варіативної. В інваріантній частині містяться фундаментальні освітні об'єкти й основні технології діяльності, що ними мають оволодіти учні. Варіативна частина виражається індивідуальним змістом навчання, сконструйована учнями щодо фундаментальних освітніх об'єктів та інших

обраних ними об'єктів і завдань. Форма SMART-комплексу – модульна. Окремі модулі можуть замінюватися, додаватися або змінюватися у ході навчання, тобто його механічна основа – композитна. Зміст кожного окремого блоку модуля включає: розділ або тему, що містить матеріал, згрупований навколо фундаментальних освітніх об'єктів (осинових елементів освітніх стандартів); набір ключових завдань різного типу і призначення згідно теми: технічно вирішені і невирішені завдання; навчальні, організаційні та інші завдання; діяльнісний інструментарій: алгоритмічні приписи, інструкції, нормативні рекомендації, необхідні для засвоєння заданих видів діяльності; завдання і вправи різного рівня складності. Конструктивні елементи SMART-комплексу: креативне освітнє середовище, авторське середовище, невербальне середовище, енциклопедія, збірник завдань, тест.

Типи і види уроків виробничого навчання

У сучасній дидактиці та педагогічній практиці найбільш розповсюджена класифікація уроків згідно визначення основної дидактичної мети, що вирішується на тому чи іншому уроці. Така класифікація характерна і для уроків виробничого навчання, що мають багатокомпонентну структуру і визначають велике різномаяття дидактичних цілей.

Отже, тип уроку виробничого навчання визначається основною дидактичною метою, а вид - це засіб його реалізації (або вказує на методику його проведення).

Класифікація типів і видів уроків виробничого навчання

Тип уроку	Основна дидактична мета	Вид уроку
Урок формування первинних умінь	Сприйняття і первинне усвідомлення нової навчальної інформації; показ нових трудових прийомів і операцій трудової діяльності; формування первинних умінь правильного виконання окремих прийомів з дотриманням правил безпеки.	інструктаж; екскурсія; кіно; вправа; тренаж
Урок формування складних умінь	Закріплення і розвинення умінь виконання окремих прийомів і операцій трудової діяльності з дотриманням якості в роботі; формування умінь і навичок по об'єднанню декількох простих операцій в одну складну при раціональному використанні урочного часу	лабораторно-практичні заняття; вправи; імітаційний тренаж; самостійна робота
Урок вдосконалення вмінь та формування навичок	Удосконалення та систематизація умінь при виконанні складних робіт, формування навичок при вирішенні складних виробничих завдань	аналіз конкретних ситуацій; конкурс; виконання індивідуальних робіт; дослідження
Урок комплексного застосування З, У, Н при виконанні НВР	Розвинення критичності, аналітичності, логічності мислення, самостійності та творчості учнів при виконанні НВР: комплексне застосування набутих З, У, Н	ділова гра; аналіз конкретних ситуацій; виконання індивідуальних робіт; ігрове проектування.
Контрольно-перевірочний урок	Виявлення глибини знань, перевірка і оцінка умінь і навичок виконання окремих операцій та складних комплексних робіт: виявлення недоліків в З, У, Н та їх причин; отримання даних для атестації учнів.	Залік; тестування; контрольно-перевірочна робота; імітаційні вправи; конкурс; гра

За формою проведення можна окремо виділити такі групи нетрадиційних уроків:

- уроки у вигляді змагань та ігор (конкурси, турніри, ділові ігри, вікторини тощо);
- уроки у вигляді, публічного спілкування;
- уроки, що спираються на фантазію;
- уроки, комбіновані з іншими організаційними формами навчання (урок-консультація, урок-практикум, тощо);
- уроки, засновані на імітації діяльності проведення громадсько-культурних заходів;
- уроки, основані на нетрадиційній (інноваційній) діяльності учнів - (уроки взаємонавчання, уроки співпраці, уроки самоуправління тощо);
- інтегровані, бінарні уроки.

У сучасній дидактиці вживається поняття "синтетичний урок", сутність якого полягає в тому, що повторення попереднього навчального матеріалу, як правило, зливається з введенням нової навчальної інформації та її закріпленням. При цьому відбувається непомітне "входження" учнів у нову тему та її ефективно засвоєння. Вивчення нового матеріалу, таким чином, починається вже на етапі актуалізації опорних знань, а закріплення ведеться паралельно із сприйманням нової інформації.

Синтетичному уроку характерні ознаки проблемного уроку, на якому майже завжди спостерігається складне переплетення майже всіх етапів навчального процесу, свого роду комплексність.

Дидактичні вимоги до уроку виробничого навчання та його структури

1. Забезпечення єдності теорії і практики.
2. Чітка постановка дидактичної мети і задач уроку та їх ефективна реалізація.
3. Науковість викладання на основі НТП галузі.
4. Застосування найбільш ефективних форм, методів і засобів навчання з метою раціональної реалізації поставлених задач уроку.
5. Проблемно-пошуковий підхід до вивчення і застосування учнями нової навчальної інформації.
6. Ефективне використання дидактичного і матеріально-технічного забезпечення.
7. Формування в учнів професійних знань, умінь і навичок на основі самостійної і усвідомленої активності.
8. Інтегрований і системний підхід у навчанні професії на основі ефективно реалізації міжпредметних зв'язків.

9. Диференційний і індивідуальний підхід до особливості учнів у процесі навчання.

10. Логічність, доступність і посиленість викладання і закріплення нової навчальної інформації.

11. Забезпечення оптимальної кількості структурних елементів уроку в залежності від їх змісту і ролі у досягненні основної дидактичної мети.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Компетентнісний урок як цілісна дидактична система в умовах цифрової дидактики

*Завжди дивись на речі з їх світлого боку,
а якщо таких немає, натирай темні до тих пір,
поки вони не заблищать.*

Китайська мудрість

Економічні перетворення в суспільстві потребують певних змін щодо стратегій та практики підготовки робітничих кадрів. У Державній цільовій соціальній програмі розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки (далі - Програма) акцентується увага на двох варіантах розв'язання проблем у професійній освіті:

Перший варіант передбачає часткове проведення реформ, без системного підходу до розв'язання нагальних проблем професійної (професійно-технічної) освіти. Цей варіант є малоефективним та зорієнтованим на процес, а не на результат і забезпечує відтворення старого досвіду з мінімальним впровадженням нововведень.

Другий (оптимальний) варіант передбачає реалізацію комплексного підходу до розв'язання проблем, створює умови для забезпечення відповідності пропозицій сфери професійної (професійно-технічної) освіти потребам особистості, сучасним і перспективним потребам ринку праці.

Цей варіант передбачає застосування новітніх підходів та інструментів, що запроваджуються у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, з

урахуванням рекомендацій українських та міжнародних експертів і досвіду країн ЄС.

Оптимальний варіант дає змогу забезпечити:

- підвищення рівня відповідальності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, бізнесу та партнерських організацій за виконання пріоритетних завдань Програми, активізувавши вертикальну і горизонтальну співпрацю, обмін досвідом між ними;

- **підвищення рівня компетентностей фахівців на національному та регіональному рівні**, а також спроможності закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі із специфічними умовами навчання, інститутів громадянського суспільства, бізнес-компаній в організації та наданні якісних послуг у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;

- утворення і розвиток наглядових (піклувальних) рад закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Одним із методів досягнення означеного результату є забезпечення розроблення/оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти на **основі компетентнісного підходу**.

Отже, як бачимо, змінюються цілі та зміст освіти, з'являються нові засоби та технології навчання, але урок залишається головною формою навчання в ЗП(ПТ)О. За період своєї професійної діяльності викладач у середньому дає понад 25 тисяч уроків. Уроку приділяється щонайменше 98 % навчального часу. Що означає сучасний урок? Це і зовсім новий, і той, що не втрачає зв'язку з минулим, одним словом – актуальний компетентнісний урок. Задум компетентнісного уроку у закладі професійної освіти полягає у створенні викладачем умов максимального впливу освітнього процесу на розвиток індивідуальності майбутнього кваліфікованого робітника, формування сучасних навичок і ставлення які найбільше цінують роботодавці, робочих звичок, робочої поведінки і в цілому позитивного ставлення до роботи.

Вихідною ідеєю сучасного уроку є уявлення про єдність навчання, виховання та розвитку. Відповідно до цієї ідеї має конструюватися і здійснюватися кожен урок. У ній знаходить своє вираження логіка сучасної теорії професійного навчання та певною мірою соціальне замовлення суспільства системі освіти. І щоб не говорили про такі потрібні і правильні ідеї, як самоосвіта, дистанційне навчання, саме викладач завжди буде головною дійовою особою на будь-якому уроці.

Компетентнісний підхід до урока.

Компетенція включає сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що ставляться по відношенню до певного кола предметів і процесів, і необхідні якісної продуктивної діяльності стосовно них.

Компетентність - володіння, володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне ставлення до неї та предмету діяльності".

Основою сучасних освітніх стандартів має стати формування наступних базових компетентностей сучасної людини:

- вміння вчитися
- здоров'язберігаюча
- загальнокультурна
- компетентності з ІКТ
- цивільна
- соціальна
- підприємницька

Формування в здобувачів освіти базових компетентностей, загальнопрофесійних, ключових та професійних у навчальному процесі називається **компетентнісним підходом**. Його специфіка у том у, що засвоюються не "готові знання", кимось запропоновані до засвоєння, а "простежуються умови походження цього знання". Учень сам формує поняття, необхідних вирішення завдань. За такого підходу навчальна діяльність,

періодично набуваючи дослідницького чи практико-перетворювального характеру, сама стає предметом засвоєння.

У професійній освіті єдиним є таке визначення понять:

Компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, уміння, морально-етичні цінності та інші особистісні якості.

Загальнопрофесійні компетентності – знання та уміння, що є загальними (спільними) для професії. Якщо навчання здійснюється безперервно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації.

Ключові компетентності – загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж всього терміну навчання поза робочим навчальним планом).

Професійні компетентності – знання та уміння особи, які дають їй змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до професійної кваліфікації, яку набуває учень (слухач), що визначається робочим навчальним планом.

При організації підвищення професійної кваліфікації, перепідготовки або професійної підготовки на виробництві строк професійного навчання визначається за результатами вхідного контролю. Вхідний контроль знань, умінь та навичок здійснюється відповідно до законодавства.

Навчальний час учня, (слухача) визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійної (професійно-технічної) освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

- академічна година тривалістю 45 хвилин;
- урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;
- навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;
- навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин.

Вимоги до компетентнісного уроку.

Опанування базовими, загальнопрофесійними, ключовими та професійними компетентностями у навчальному процесі здобувача освіти можливе за дотримання цілої низки вимог до уроку:

Компетентнісний підхід у цілепокладанні.

Формування компетенцій можливе лише у діяльності, тому на сучасному уроці мають бути забезпечені умови для повноцінної навчальної діяльності учнів (мотивація, створення навчальних ситуацій, рефлексія) та прояви їхньої суб'єктності. Прояв суб'єктної позиції учня виражається:

- у цілепокладанні (*Для мене сьогоднішній урок...*);
- свободі вибору змісту освіти та способів її освоєння (*Я б, мабуть, зробив так...*);
- дотримання комунікативних прав учнів.

Орієнтація навчального процесу на розвиток самостійності та відповідальності

Внутрішньоурочна диференціація та індивідуалізація навчання.

На сучасному уроці викладач, вивчивши індивідуальні особливості учнів, повинен запропонувати завдання на вибір, обговорити найбільш зручні для

способу отримання, запам'ятовування, пред'явлення інформації, що навчається.

Поєднання індивідуальної, групової та фронтальної форм організації навчальної діяльності учнів. Організація рефлексії пізнавальної діяльності учнями. Усвідомлення учнями діяльності: те, як, яким способом отримано результат, які у своїй зустрічалися труднощі, як вони були усунені і що він відчував при цьому. Той, хто навчається, повинен самостійно аналізувати свою навчальну діяльність і вносити до неї корективи.

Використання здоров'язберігаючих технологій. Спілкування і натомість позитивних емоцій; попередження психотравмуючих ситуацій; безконфліктне спілкування; дотримання етичних норм; заохочення ініціативи та успіхів; попередження надмірної розумової та статичної напруги (динамічні та релаксаційні паузи).

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів (комп'ютерів, проекторів, інтерактивної дошки). Формування відносин співпраці викладача та учнів; створення сприятливого психологічного мікроклімату.

На сучасному уроці змінюється роль викладача у процесі навчання, сьогодні він не стільки «джерело знань» та «наглядач», скільки «помічник», «організатор», «захисник», «експерт», організатор проектної діяльності.

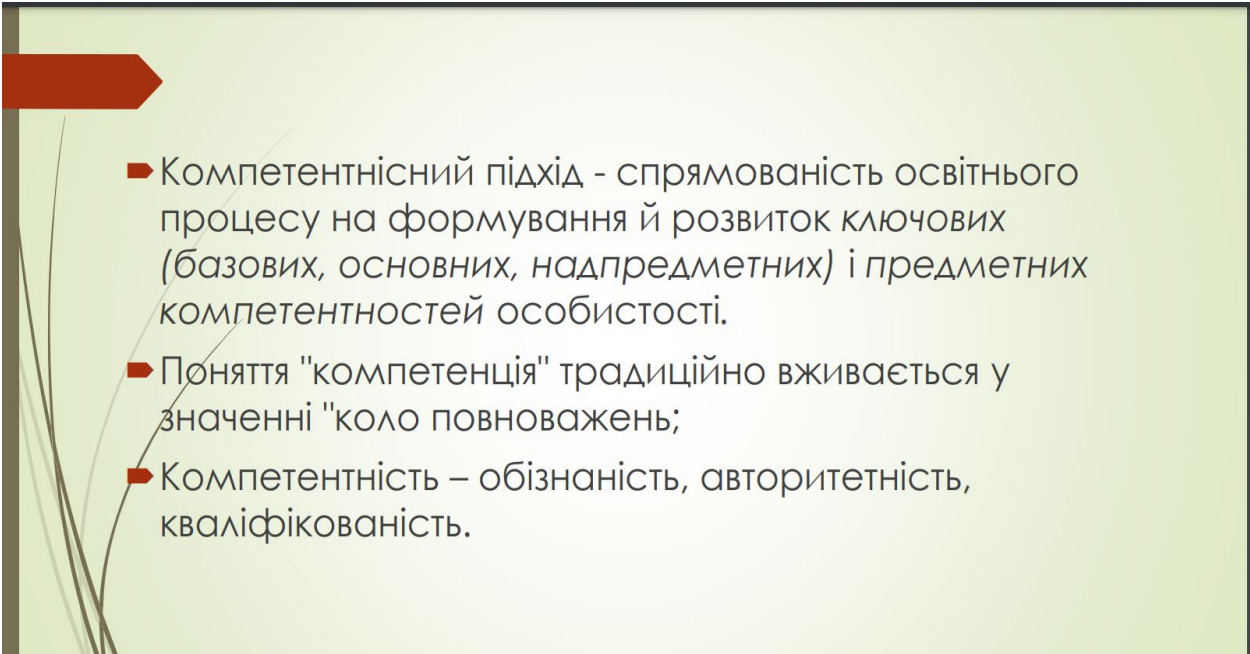
Приклад ключових компетентностей:

- Усвідомлення важливості свого трудового внеску в досягнення колективу.
- Оперативність в прийнятті правильних рішень у позаштатних ситуаціях під час роботи.
- Здатність відповідально ставитися до професійної діяльності.
- Здатність діяти в нестандартних ситуаціях.
- Здатність працювати в команді.
- Дотримання професійної етики.
- Здатність запобігати конфліктних ситуацій.
- Здатність до адаптивності та стресостійкості.
- Дотримання професійних та етичних норм поведінки.

Форма навчання професії під час професійно-практичної підготовки в ЗП(ПТ)О - це спосіб його організації, що опосередковується через взаємоузгоджену діяльність майстра виробничого навчання й учнів ЗП(ПТ)О, здійснювану в установлених межах для досягнення мети навчання шляхом реалізації його змісту. У процесі розвитку суспільства форми навчання змінювалися, однак, в умовах класно-урочної системи, яка упродовж століть залишається найпоширенішою, основною формою організації навчання в ЗП(ПТ)О відповідно до положення про навчально-виробничий процес є урок. Його цінність полягає в тому, що він акумулює змістову, процесуальну та результативну функції. У концептуальному сенсі урок виробничого навчання - цілеспрямована взаємодія майстра виробничого навчання й учнів, зона активної виробничої праці.

Сьогодні відбувається трансформація вітчизняної освіти, становлення нової освітньої парадигми, яка повинна дати відповідь на запити сучасного світу, адже, освіта має забезпечувати підготовку людини до повноцінного життя у ньому. Наразі очевидною стала необхідність спрямування навчання на потреби практики. Це вимагає перегляду та оновлення сутності уроку виробничого навчання з позицій компетентнісного та діяльнісного підходів .

Метою семінарського заняття є встановлення особливостей уроку виробничого навчання як форми організації компетентнісного та діяльнісного навчання конкретній професії. Досягнення мети має бути забезпечене шляхом виконання низки завдань: загальна характеристика уроку виробничого навчання як підсистеми цілісної системи навчання майбутній професії; з'ясування вимог до уроку виробничого навчання з огляду на реалізацію діяльнісного і компетентнісного підходів; класифікація уроків спецпредмету з позицій компетентнісного підходу; визначення специфіки практичного заняття як різновиду уроку застосування знань і формування вмій; з'ясування особливостей інтерактивного уроку.

-
- Компетентнісний підхід - спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних, надпредметних) і предметних компетентностей особистості.
 - Поняття "компетенція" традиційно вживається у значенні "коло повноважень";
 - Компетентність – обізнаність, авторитетність, кваліфікованість.

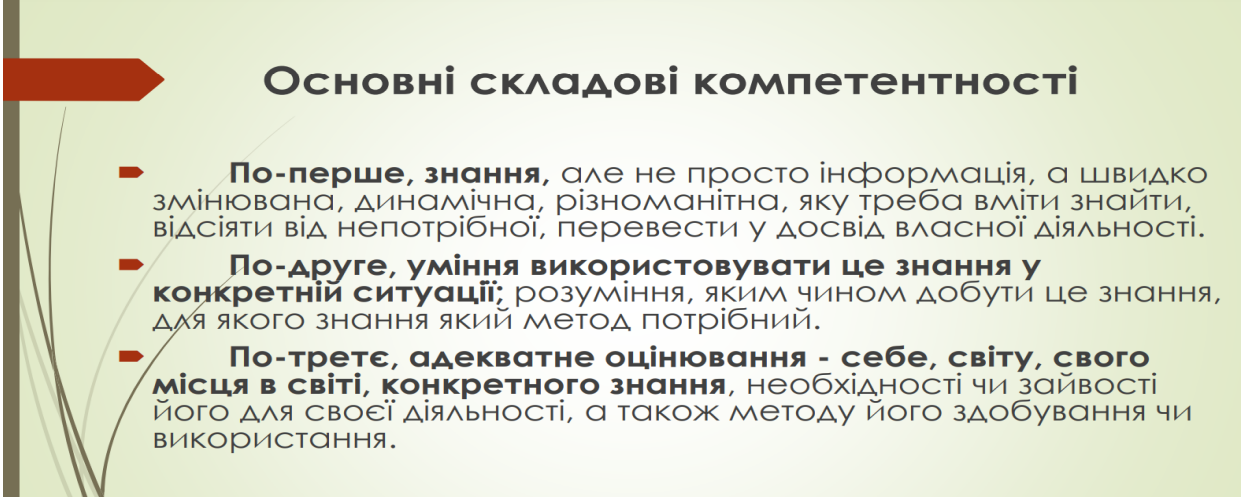
У дидактиці урок визначають як: логічно закінчену, цілісну, визначену в часі частину навчально-виховного процесу, за якої викладач займається з групою учнів (у постійному складі) за певним розкладом (Н. Волкова); колективну форму навчання, якій притаманні постійний склад учнів, жорсткі межі занять, регламентація навчальної роботи з одним і тим самим навчальним матеріалом (В. Кукушин); організаційну форму навчання, яка забезпечує навчання, виховання і розвиток постійного складу учнів упродовж визначеного проміжку часу на основі вивчення конкретної і однакової для всіх теми (І. Малафіїк); викінчену у змістовому, організаційному, структурному, часовому відношеннях складову цілісного навчального процесу (С. Пальчевський); форму організації навчання, за якої заняття проводить викладач з групою учнів постійного складу, одного віку й рівня підготовки впродовж певного часу відповідно до розкладу (М. Фіцула).

Пропоную методику навчання на уроці виробничого навчання розглядати як: логічну одиницю професійно-орієнтованого курсу; динамічну і варіативну форму організації процесу цілеспрямованої взаємодії визначеного складу учнів і майстра в.н., що охоплює зміст, методи, засоби навчання і систематично застосовується для вирішення завдань професійної освіти (з конкретної професії за компетентністним підходом), розвитку, виховання і формування цінностей у процесі навчання. Загалом урок виробничого навчання - це система організаційної, навчально-виховної діяльності, операційної (виконання вправ) та оцінювальної (педагогічний контроль) майстра виробничого навчання в єдності з навчально-пізнавальною діяльністю учнів, спрямована на досягнення цілей засвоєння головних дидактичних одиниць професійного модуля освітнього стандарту з конкретної професії: знань, формування умінь і навичок використовувати набуті професійні знання в практичній професійній діяльності.

І в дидактиці, і в методиці навчання конкретній професії урок як форму навчання можна назвати діалектичним феноменом. Це пояснюється тим, що він одночасно є і цілісним утворенням, і частиною навчально-виробничого процесу як більш складної системи. Всі уроки взаємопов'язані, кожний з них тематично і змістовно впливає з попереднього та закладає основу для наступного, чим і забезпечується поступальний рух до кінцевої навчально-виховної мети. Такий підхід дозволяє розглядати урок в.н. як підсистему цілісної системи навчання майбутній професії, у зв'язку з чим урок повинен містити (відображати) основні її компоненти, забезпечувати їх реалізацію. Системоутворюючим компонентом уроку є навчальні, розвивальні та виховні цілі й завдання уроку, обумовлені головною навчально-виховною метою курсу підготовки майбутнього кваліфікованого робітника та змістом конкретного навчального матеріалу, змісту трудових функцій конкретної професії.

Наразі структурою уроку виробничого навчання охоплюються такі його взаємопов'язані та взаємообумовлені компоненти (системні показники), як: мета уроку; діяльність майстра (показ методів та прийомів роботи); діяльність учнів (виконання вправ); зміст предмету «Виробниче навчання»; система

методів, прийомів, засобів, які використовуються на уроці; результати уроку. Отже, урок виробничого навчання - це етап навчання до оволодіння майбутньою професією, тематично і змістовно цілісний та завершений, обмежений у часі встановленими нормами; забезпечує навчання професії, забезпечує формування мотивації до майбутньої професійної діяльності, виховання і розвиток учнів, формування професійних компетентностей. Урок виробничого навчання повинен задовольняти низку організаційних, дидактичних, психологічних, етичних, виховних, санітарно-гігієнічних вимог.

Основні складові компетентності

- **По-перше, знання**, але не просто інформація, а швидко змінювана, динамічна, різноманітна, яку треба вміти знайти, відсіяти від непотрібної, перевести у досвід власної діяльності.
- **По-друге, уміння використовувати це знання у конкретній ситуації**; розуміння, яким чином добути це знання, для якого знання який метод потрібний.
- **По-третє, адекватне оцінювання - себе, світу, свого місця в світі, конкретного знання**, необхідності чи зайвості його для своєї діяльності, а також методу його здобування чи використання.

Сьогодні, поряд із врахуванням закономірностей процесу навчання та дидактичних принципів, на перший план виходять вимоги щодо реалізації на уроці діяльнісного і компетентнісного підходів. Місце кожного уроку в системі уроків професійно-практичної підготовки має визначатися, виходячи з його теми і змісту, значення для формування системи професійних знань, умінь і навичок учнів, професійної предметної компетентності. Її розвиток має здійснюватися на кожному уроці шляхом відтворення академічних знань учнями, вправлянь у вміннях і навичках, виконання завдань на їх застосування у знайомих та нестандартних виробничих ситуаціях.

Залежно від мети і завдань, етапу навчання, особливостей навчального матеріалу та його засвоєння тощо розрізняють типи уроків.

На наш погляд, оптимальною є класифікація уроків виробничого навчання за дидактичною метою. Відповідно до цього критерію ми виокремили: урок вивчення нового матеріалу (засвоєння нових знань, формування навичок) (основна дидактична мета - ознайомлення з новими видами робіт, встановлення закономірностей, причинно-наслідкових зв'язків тощо); урок застосування знань і формування умінь (дидактична мета - застосування знань та формування ключових і професійних компетентностей); урок узагальнення і систематизації знань і вмінь (дидактична мета - виявлення істотних взаємозв'язків між елементами знань, введення вивченого в систему раніше засвоєного); урок контролю і корекції знань і вмінь (дидактична мета - виявлення якості (глибини, міцності, гнучкості тощо) знань і вмінь, що характеризує рівень засвоєння учнями логічно завершеного блоку навчального матеріалу, рівень оволодіння навичками); комбінований урок

(поєднує дві і більше рівнозначних дидактичних цілей уроків названих вище типів).

З позицій компетентнісного підходу, згідно з яким навчання професії на має спрямовуватися на формування професійно-орієнтованої предметної компетентності та відповідних компетенцій, типи уроків можна розглядати як такі, що орієнтовані на вироблення в учнів конкретних професійних компетенцій. Так, урок вивчення нового матеріалу забезпечує переважно формування когнітивної компетентності та початкових навичок (не стійких), урок застосування знань і формування умінь - практичної (практично-поведінкової). Урок узагальнення і систематизації, контролю і корекції знань і вмінь, а також комбінований - усіх професійно-орієнтованих предметних компетенцій: когнітивної, практично-поведінкової, аксіологічної. Отже, з огляду на спрямованість уроків виробничого навчання на формування певної професійної предметної компетенції можна виділити такі їх типи: урок формування когнітивної компетенції, урок формування практичної компетенції, урок формування аксіологічної компетенції, урок формування цілісної професійної предметної компетентності. На вибір типу уроку виробничого навчання суттєво впливають різні фактори: загальний рівень готовності до опанування майбутньою професійною діяльністю і методичної підготовки майстра в.н. - рівень його професійної компетентності, зміст навчального матеріалу, наявність певних засобів навчання, рівень здібностей учнів в групі. Слід зазначити, що уроки одного типу можуть проводитися по-різному, наприклад, вступний урок можна організувати традиційно у групі, де майстер в.н. дасть загальну характеристику виду роботи, здійснить показ, викладе вимоги тощо, або у формі екскурсії до базового підприємства, де технолог-практик розповість учням про важливість професійних знань, умінь та навичок їх застосовувати у повсякденному житті та професійній діяльності, наведе цікаві приклади, що стимулюватиме пізнавальний інтерес учнів, підсилить мотивацію навчання до майбутньої професійної діяльності. Як екскурсію можна провести і урок узагальнення та систематизації. Наразі забезпеченню цілісності процесу навчання виробничому навчання та досягнення його головної навчально-виховної мети сприяє проведення уроків різних типів.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Методика планування, організації та аналізу відкритих занять

Урок — це творча майстерня вчителя і лабораторія керівника. Після аналізу відвіданого уроку народжуються нові ідеї й задуми щодо поліпшення освітнього процесу.

Навіщо потрібен аналіз уроку

Відвідувати та аналізувати уроки потрібно, щоб:

- об'єктивно оцінювати стан та результативність освітньої роботи закладу
- підбивати підсумки роботи за певний період
- ліквідувати недоліки та підвищувати ефективність освітнього процесу загалом
- визначати, як можна підвищити результативність уроків, рівень навчальних досягнень учнів
- допомагати педагогам підвищувати рівень педагогічної культури, професійного зростання.

Василь Сухомлинський вважав, що лише на уроці можна скласти уявлення про те:

- як складаються взаємини вчителя з учнями
- наскільки глибоко вчитель знає свій предмет
- як він мотивує пізнавальну діяльність учнів
- хто він — виключно інформатор чи організатор процесу навчання дітей
- чи вміє він використати процес засвоєння учнями знань з предмета для їхнього розвитку й виховання

Аналіз уроку — це частина внутрішнього контролю

- І для учня, і для викладача урок є основним видом діяльності у закладі освіти, і все найважливіше та найцікавіше відбувається саме на ньому. Якщо адміністрація закладу освіти не вивчає якість проведення уроків, то всі інші справи, що стосуються освітнього процесу, втрачають сенс.
- Заступник директора з НВР та методист має вивчати систему уроків кожного викладача, визначати її сильні та слабкі сторони й використовувати ці знання, щоб зробити навчання учнів справді розвивальним та цікавим.

- Контроль є одним із головних каналів збору внутрішньоучилищної інформації. Для здійснення контролю найліпше використовувати методи:
- спостереження
- бесіда
- анкетування
- інтерв'ю
- проведення контрольних робіт
- усна перевірка знань учнів тощо.
- Але сам контроль нічого не вартий без аналізу. Лише на уроці можна визначити майстерність учителя, його професійний рівень. Зібрану за допомогою контролю інформацію заступник директора школи має проаналізувати.

Педагогічний аналіз передбачає:

- вивчення нинішнього стану і тенденцій розвитку освітнього процесу
- об'єктивне оцінювання його результатів
- вироблення на цій основі рекомендацій для поліпшення якості освіти.
- Тож аналіз уроку має бути комплексним і охоплювати всі ці складники.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Питання для самостійної роботи:

1. Назвіть основні робочі звички, які можуть підвищити ефективність праці та рівень особистого задоволення від неї
2. Поясніть особливості різних рівнів організаційної культури

Завдання:

Відвідайте урок свого колеги та дайте розгорнуту схему аналізу уроку.

Схема аналізу уроку

Дата _____
 Група _____
 Урок в.н . з професії/ модуль _____
 Майстер в.н. _____
 Кількість учнів за списком _____ присутніх _____

Нормування етапів уроку (вступний, поточний та заключний інструктажі)

Де був проведений урок (наявність інструктажів з ОП та БЖД) _____

Тема уроку _____

Мета _____

Обладнання (інструменти,
матеріали) _____

Що аналізуємо	На що звернути увагу	Примітки
Тип і структура	Визначення типу і структури уроку Відповідність його дидактичній меті, віку учнів, складності й новизні навчального матеріалу Місце уроку в темі Доцільність розподілу часу між окремими етапами уроку Забезпечення цілісності уроку Підбиття підсумків	
Зміст	Відповідність матеріалу освітній програмі, вимогам до результату навчання державного стандарту з професії Аналіз використання інноваційних виробничих технологій Встановлення міжпредметних зв'язків Використання виховних та розвивальних можливостей уроку	
Принципи, методи, прийоми і засоби навчання	Відповідність системи методів навчання змісту навчального матеріалу, меті й завданням уроку, віковим особливостям учнів Співвідношення між репродуктивною і творчою діяльністю учнів	
	Прийоми активізації пізнавальної діяльності Використання проблемних ситуацій Формування ключових компетентностей Види і місце самостійної діяльності учнів на різних етапах уроку Співвідношення словесних та наочних методів навчання, показ прийомів роботи майстром Використання наочності, ІКТ Індивідуалізація та диференціація навчання	

	Емоційне тло уроку Забезпечення зворотного зв'язку Обсяг і доступність домашнього завдання	
Методи перевірки знань і умінь учнів	Усні, письмові та інші способи перевірки знань учнів Види перевірки (фронтальна, індивідуальна, тематична тощо) Функції перевірки: контрольна (контроль майстра, самоконтроль, взаємоконтроль), навчальна (виховна, розвивальна), організаційна Об'єктивність, різносторонність і гласність оцінювання Виховне значення оцінки	
Психологічна майстерність	Психологія навчання — вміння майстра створити оптимальний мікроклімат на уроці, робочу обстановку, налагодити контакт із учнями Психологія виховання — вміння майстра особистим прикладом виховувати любов до праці, акуратність, активну життєву позицію, людяність, доброту Уміння використовувати вплив колективу на формування моральних якостей особистості Психологічна майстерність майстра — урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, авторитет майстра, педагогічний такт, культура мовлення, вміння тримати увагу групи, темп роботи	
Підсумки	Досягнення мети Виконання плану уроку Обсяг і якість знань та умінь учнів Виховне, освітнє, розвивальне значення уроку Елементи досвіду, які можна використати під час викладання інших предметів викладачами спецпредметів Рекомендації майстру щодо закріплення та вдосконалення найліпших елементів уроку та усунення виявлених недоліків	
Загальні відомості про організацію	Чистота, освітлення приміщення Готовність учнів до уроку Готовність обладнання Кількість хвилин, витрачених на організацію уроку	

6. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

I. ЗАГАЛЬНІ ДЛЯ ВСІХ СКЛАДНИКІВ ОСВІТИ	
1.	Конституція України від 28.06.1996 №254/96-ВР https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
2.	Кодекс Законів України "Про працю" від 10.12.1971 №322-VIII https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08
3.	Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII "Про освіту" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
4.	Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР "Про професійну (професійно-технічну) освіту" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80
5.	Закон України від 16.01.2020 №463-IX „Про повну загальну середню освіту“ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20
6.	Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII "Про фахову передвищу освіту" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19
7.	Закон України від 14.10.1992 №2694-XII "Про охорону праці" http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12
8.	КОДЕКС ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text
9.	Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР «Про звернення громадян» https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80
10.	Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18
11.	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text
12.	Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17
13.	Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII «Про інформацію» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12
14.	Закон України від 05.07.1994 №80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80
15.	Закон України від 09.04.2015 № 319-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319-19
16.	Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80
17.	Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI «Про захист персональних даних» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17

18.	Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17
19.	Земельний кодекс України від 25.10.2001 №2768-III https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14
20.	Указ Президента України 25.06.2013 № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013
21.	Указ Президента України від 08.11.2019 №837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019
22.	Указу Президента України від 30 вересня 2010 р. № 926 "Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні" (поточна редакція) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926/2010
23.	Постанова КМУ від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF
24.	Постанова КМУ від 4 грудня 2019 р. № 1002 Про затвердження Типового положення про регіональну раду професійної (професійно-технічної) освіти https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2019-%D0%BF
25.	Постанова КМУ від 12 червня 2020 р. № 471 Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text
26.	Розпорядження КМУ від 10.06.2020 № 656-р Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-a656r
27.	Лист МОН № 1/9-433 від 28.08.21 року Про окремі питання діяльності закладів загальної середньої освіти у новому 2021/2022 навчальному році http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/83895/
28.	Наказ МОН № 1182 від 05.11.2021 року Про затвердження Методології та критеріїв проведення гендерного аудиту закладів освіти https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodologiyi-ta-kriteriyiv-provedennya-gendernogo-auditu-zakladiv-osviti
29.	Лист МОН № 1/9-433 від 28.08.21 року Про окремі питання діяльності закладів загальної середньої освіти у новому 2021/2022 навчальному році http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/83895/
30.	Наказ МОН № 1182 від 05.11.2021 року Про затвердження Методології та критеріїв проведення гендерного аудиту закладів освіти https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodologiyi-ta-kriteriyiv-provedennya-gendernogo-auditu-zakladiv-osviti

31.	Наказ Державної служби якості освіти України від 11.04.2022 № 01-10/39 «Про затвердження Орієнтовного переліку документів, що є предметом аналізу діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів з питань освіти» https://sqe.gov.ua/law/nakaz-derzhavnoi-sluzhbi-yakosti-osviti-69/
32.	Закон України від 19 червня 2022 року № 2312-IX Про внесення змін до Закону України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2312-20#Text
33.	Закон України від 14 квітня 2022 року № 2196-IX Про внесення змін до статті 23 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" щодо відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяких категорій громадян https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2196-20#Text
34.	Постанова КМУ від 21 червня 2022 р. № 704 Про внесення змін до критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері освітньої діяльності, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством освіти і науки, обласними, Київською міською державними адміністраціями https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2022-%D0%BF#Text
35.	Закон України № 2157-IX від 24.03.2022 "Про внесення змін до деяких законів України у сфері освіти" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-20#Text
36.	Наказ МОН № 278 від 30.03.2022 року Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.01.2022 № 3 «Про деякі питання проведення сертифікації в 2022 році» https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/624/6bf/722/6246bf722b174941745311.pdf
II. ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ	
1.	Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР "Про професійну (професійно-технічну) освіту" (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80
2.	Закон України від 12.01.2012 № 4312- VI «Про професійний розвиток працівників» (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17
3.	Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17
4.	Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 року № 5026-VI (зі змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17

5.	Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» 15 вересня 1999 року № 1045-XIV (зі змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text
6.	Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII "Про колективні договори і угоди" http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3356-12
7.	Закон України від 03.03.1998 N137/98-ВР «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80
8.	Закон України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» від 20 листопада 2012 року № 5499-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5499-17#Text
9.	Закон України від 02.09.2008 № 345-VI «Про підвищення престижності шахтарської праці» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/345-17
10.	«Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 419-р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80
11.	«План заходів на 2020-2027 роки щодо впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічного) освіти "Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта" на період до 2027 року», затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2020 № 508-р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80
12.	«Концепція підготовки фахівців з дуальної форми отримання освіти», затверджена розпорядженням КМУ від 19 вересня 2018 № 660-р https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80
13.	«План заходів щодо реалізації Концепції підготовки фахівців з дуальної форми отримання освіти», затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 № 214-р; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2019-%D1%80
14.	Постанова КМУ від 15.04.2013 № 306 «Про затвердження Порядку формування державного замовлення на перепідготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищенню кваліфікації та перепідготовку кадрів» (редакція) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/306-2013-%D0%BF
15.	Спільний наказ МОН та Мінпраці та соціальної політики України від 26.03.2001 № 127/151 (поточна редакція) «Про затвердження Положення про професійне навчання працівників на виробництві» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0315-01

16.	Спільний наказ МОН та Мінпраці та соціальної політики України від 27.12.2006 № 500/861 «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу навиробництві» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0032-07
17.	Спільний наказ Мінсоцполітики України та МОН України від 15.09.2017 №1482/1277 «Про затвердження змін до Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних», зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 09.10.2017 №1238/31106 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1238-17#Text
18.	Наказ МОН України від 16.05.2006 №373 «Про формування обсягів державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки України». https://ips.ligazakon.net/document/MUS4313
19.	Порядок визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 р. № 576 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2021-%D0%BF#Text
20.	Положення про реєстр кваліфікацій, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.2021 № 620 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2021-%D0%BF#Text
21.	Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типового положення про кваліфікаційний центр» від 22.04.2021 № 452, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 червня 2021 р. за № 804/36426; http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE36426.html https://ips.ligazakon.net/document/RE36426?an=1
22.	Наказ МОН України від 12.04.2021 № 411 Про модернізацію програмного забезпечення Єдиної державної електронної бази з питань освіти https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-modernizaciyu-programnogo-zabezpechennya-yedinoyi-derzhavnoyi-elektronno
23.	Лист МОН України від 14.06.2021 № 1/9-311 Щодо інформаційних матеріалів про документи вступників http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/82827/
24.	Наказ МОН України від 28.04.2021 № 481 Про організацію та проведення Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «WorldSkills Ukraine» у 2021 - 2022 роках https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-ta-provedennya-vseukrayinskogo-konkursu-profesijnoyi-majsternosti-worldskills-ukraine-u-2021-2022-rokah
25.	Наказ МОН України від 16.02.2021 № 204 Про затвердження положень про реєстри Єдиної державної електронної бази з питань освіти https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhen-pro-reyestri-yedinoyi-derzhavnoyi-elektronnoyi-bazi-z-pitan-osviti
26.	Указ Президента України № 94/2021 від 12.03.21 року Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року http://osvita.ua/legislation/other/81510/
27.	Указ Президента України №211/2021 від 27 травня 2021 року Про персональний склад Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти https://president.gov.ua/documents/2112021-38993
28.	Постанова КМУ № 1391 від 28.12.2021 року Деякі питання встановлення підвищень посадових окладів (ставок заробітної плати) та доплат за окремі види педагогічної діяльності у державних і комунальних закладах та установах освіти http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/85333/

29.	Наказ МОН № 9 від 05.01.2022 року Про підготовку до проведення у 2022 році вступних випробувань, що проводяться звикористанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/85313/
30.	Постанова КМУ від 07 липня 2022 р. № 769 Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2022 році https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769-2022-%D0%BF#Text
31.	Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 329-р Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2022-%D1%80#Text
32.	Наказ МОН №273 від 26.03.2022 "Про затвердження Положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної(професійно-технічної) освіти, які навчаються у закладах професійної (професійно-технічної) освіти України" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0437-22#Text
33.	Наказ МОН №587 від 23.06.2022 "Про організацію роботи консультативних телефонів Міністерства освіти і науки "Вступна компанія 2022 року" https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62b/595/303/62b5953038e03766950653.pdf
34.	Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341 Про затвердження Національної рамки кваліфікацій https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF
35.	Спільний наказ Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України та Міністерства соціальної політики від 20.04.2012 № 488/225 «Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій» Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій LIGA:ZAKON
36.	Положення про порядок затвердження та погодження статутів вищих та професійно-технічних навчальних закладів у Міністерства освіти України, затвержене наказом МОН України від 27.10.1999 №370. (поточна редакція) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0800-99
37.	Наказ Мінсоцполітики України від 23.12.2013 № 886 «Про затвердження Переліку робітничих професій, за якими здійснюється підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0005-14#n13
38.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.05.2013 № 499 «Про затвердження Типових правил прийому до закладів професійної (професійно-технічної) освіти України» (із змінами та доповненнями) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-13#n15
39.	Наказ МОН України від 06.12.2010 № 1204 «Про затвердження Типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-11
40.	Наказ МОН від 23.03.2005 № 178 «Про затвердження Примирного положення про порядок звітування керівників

--	--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ключко В.М. Стратегічні напрями освіти в новому технологічному укладі. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 25. Ч. 1. – С. 112-115.
2. Розвиток наноосвіти – один із чинників забезпечення переходу на шостий технологічний уклад. / О.Д. Стадник, І.О. Мороз, Ю.О. Шкурдода, О.В. Яременко. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету : збірник наукових праць. Серія : Педагогічні науки. 2015. Вип. 3. С. 324–330.
3. Теоретико-методологічні основи модернізації природничої й інженерної вищої освіти в умовах інноваційно-технологічного розвитку суспільства: монографія (рукопис) / Корсак К. та ін.. Серія «Модернізація вищої освіти: світоглядно-педагогічні проблеми». – Київ. 2014. 202 с.
4. Del Carpio, Ximena, Olga Kupets, Noël Muller, and Anna Olefir. 2017. Skills for a Modern Ukraine. Overview booklet. World Bank, Washington, DC. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO (Навички для сучасної України Хімена Дель Карпіо, Ольга Купець, Ноель Мюллер і Анна Олефір).